

MIHAI VITEAZUL CONDAMNAT LA MOARTE

DRAMĂ ÎN TREI ACTE

PERSONALUL

MIHAI VITEAZUL

ALEXANDRU-VODĂ

DOAMNA ELENA — a lui Alexandru-Vodă

FLORICA, fiica lui Mihai

MARIA

MITROPOLITUL

MIHALCEA ARMAȘUL

DAN VISTIERUL vistier mare, întâi ministru

FOTACHE

DIMA CLUCERUL

VISTIERUL THEODOSIU } consilieri

VINTILĂ CLUCERUL

STROE BUZESCU, căpitan de roșii

PREDA

RADU } BUZESCU

CALOMFIRESCU

BABA NOVAC

PREOTUL ȘTOICA } conjurați

MANTA

NICULI, epistat la închisoare

UN PAȘĂ TURC

DOI ȚÎRCOVNICI

Argați, seimeni

GÎDEA

Soldați, popor, turci

Această dramă este scrisă în anul 1864.

ACTUL I

TABLOUL ÎNȚII

SCENA I

(O cameră la curtea domnească, o ușă la dreapta, alta la stînga, alta în fund.)

DOMNUL ALEXANDRU

(singur, privind pe fereastă)

Soarele-are umbră ca cugetul meu !
Lesne prinzi domnia, s-o păstrezi e greu !
Un minut de fală și de mulțumire
Costă multe zile lungi de suferire !
Tronul ne robește ! cîte-ndatoriri !
Cîte griji ne sapă dulcile gîndiri !
Domn, tu n-ai plăcere de o lină viață !
Un surîs ce trece, repede, pe față,
Un cuvînt pe buze, tot este-nsemnat ;
Ce la alții trece, la noi nu-i iertat.
Nu ! nimic ca tronul încă nu robește !
Lanțul e de aur ; tot lanț se numește.
Tron, putere dulce, fermec ce răpești
Sufletele noastre ca să le robești,
Ochiul care vede via ta lumină,
Perde-a lui vedere limpede și lină !
Adevărul fuge de la scara ta.
Între robi și domni, el nu poate sta.
Cuvînta curții vine să oprească
Orice bucurie francă și frățească,
În singurătate trec toți anii răi,
Grijile turbate sunt, vai ! oaspîi tăi.
La picioru-ți pîra, dormitînd, apare,

Cumpărînd intrarea prin a sa trădare.
Și cu toate-acestea, te iubesc, tron sînt,
Tu ce-ai fost puterea p-acest trist pămînt !

(Dupe o pauză.)

O fi prins pe banul ? .. O, neomenie !
Iată-un suflet încă lacom de domnie !
La Constantinopol unchiul său îl cheamă
Ca să-i dea lui tronul... îi voi cere seamă.
L-am făcut om mare, l-am înavuțit,
Astă bunătate cum mi-a răsdănit ?
Însă cum voi face mai mintos, mai bine ?
Este-o legătură, care strîns mă ține :
Fiea sa Florica ! Numai Dumnezeu
Știe pentru dînsa dorul ce simț eu !

(Dupe altă pauză.)

Dar îl voi ucide... dorul de domnie
Este mult mai tare...

(Către un seimen ce intră.)

Ce vestești tu mie ?

SEIMENUL

A lui banu fiică cere-a vă vorbi.

DOMNUL

(cu impresiune)

Fă-o ca să vie.

(Seimenul iese.)

(Continuînd, la o parte.)

Ea să vie-aci ?
Inima mea bate numai l-al ei nume !
Sînt amor ! o, fermec ce-ntr-această lume
Ai întins domnia peste muritori,
Ție ți se-nchină robi și domnitori !

SCENA II

DOMNUL, FLORICA

(Florica intră pe o ușă din dreapta, îmbrăcată în negru.)

DOMNUL

(la o parte)

Cît e de frumoasă ! Cine poate zice
Că nu îl robește fermecu-i ferice ?
Cît e de frumoasă cu-al ei păr bălai,
Parcă-ar fi sub soare crinul dupe plai.

(Tare.)

Astă fericire să te văz la mine,
Ce-ntîmplare-o naște ? Fie pentru bine !

FLORICA

Din a ta voință, tată-meu, legat,
Încărcat de lanțuri, dus din sat în sat !...
Viu să-mi spui ce rele a făcut el ție ?...
Adevărul este ? spune, doamne, mie !

DOMNUL

Din nefericire tot ce-ai adunat,
Adevărul este. Ce fel ? M-a trădat !
A voit să fugă din această țară...
Umblă să mă surpe... jur cum că-o să piară.
Bun am fost cu dinșii ; dar cum au răspuns ?
M-au trădat ! La crude gînduri am ajuns !
Azi cunosc românii. Trebuie-a-i străpunge !
Tatăl tău spăla-va fapta lui cu sînge.
Judecă, Florica, tu, copil curat,
Al căria suflet nu s-a turburat
Încă de dorința peste-un tron să fie,
Daca nu merită moarte și minie,
Cela ce credință astăzi ți-a jurat
Și-astăzi chiar te tradă ?...

FLORICA

El nu te-a trădat.
N-a fugit din țară ca să te trădeze

Turcilor ! ci numai viața să-și păstreze,
Căci ai tăi miniștri, cruzi și hrăpitori,
I-a lăsat lui viața la ucigători.

A trăi, o, doamne, este datorie,
Este drept... dar curtea îți trădează ție !
Apoi nimeni încă nu l-a judecat,
Cum de mai-nainte pare condamnat ?
Este o dreptate...

DOMNUL

(întrerupînd)

Sunt deșarte nume.

Dreptul celui tare este tot în lume.

Nu tînjiți pe domnii ce se rătăcesc,

Cine știe păsul sub care slăbesc ?

A lor viață este chin și suferire,

Focul se topește pe cînd dă lucire.

Este o dreptate ? Vis înșelător

Care măgulește p-un nebun popor !

Lumea nu se duce dupe legi, dreptate,

Ci prin interese bine combinate.

Domnii au nevoie de sprijinitori,

Oamenii sunt încă lacomi, hrăpitori,

Ei ne cer o pradă, pentru să ne-ajute ;

Astă pradă-i legea, legea dar amute.

Toți ne strig dreptate, dar toți dreپți nu sunt.

Toți rup o fășie din al ei vestmînt.

Cînd te duci cu' legea, mulți cu rău te-așteaptă,

Căci această lume chiar ea e nedreaptă.

Înainteii legii, omul e născut

Omul cum i-e felul : Dumnezeu căzut

Care, de mai lasă celoralți lumina,

Să-o privească cu-ochii, el nu este vina ;

El să poată, ar stinge-o... fac dar cum doresc,

Rîd de legi, iar omul îl desprețuiesc.

FLORICA

Cel puțin, o, doamne, pentru-al meu părinte
Vei schimba gîndirea... Vai ! Eu n-am cuvinte
Care să te miște ! Nu știu să vorbesc ;
Numai niște lacrimi știu să răspîndesc.

Însă știu că domnul totdeauna-i tare
Prin mărinimie, nu prin răzbunare.
Doamne, răzbunarea-i arma celor mici,
Celora ce-au frică, orice-i vrea să zici...

DOMNUL

(distract)

Răzbunarea este singura dreptate.
Dar aceste vorbe cată-a fi curmate.
Ele-ngîn, Florica, nurii drăgălași
Ce p-a vieții undă să plutească lași.
Nu săpa gîndirea ! Scara-i învîrtită
Și-n adîncul nopții este-abia zărită.
Să vorbim de tine !... Șezi, copila mea !
(*li arată un scaun, șed amîndoi.*)

Orice-ar fi, nu face cugetare rea,
Ca să nu se stingă roua bucuriilor
Ce-ți hrănește dulce florile junii
Și-ale frumuseții, căci ar fi păcat !
Ah ! un vis mai dulce lumea n-a visat !

FLORICA

Cruță p-o femeie ce-n a sa durere
De la domnul țării cere mîngîiere !

DOMNUL

Ce zici de crutare ? Cruți tu cruđu-mi dor ?
Zilele m-apasă și aș vrea să mor !
Nu-mi aduce-aminte că ești rugătoare,
Eu rog, tu dai ordin, o, frumoasă floare !
Lasă-mă-n credința că voi fi iubit.
Mîne vei fi doamnă, domnul fericit !...

FLORICA

(*sculîndu-se cu supărare*)

Nu voi să fiu doamnă ! Voi să fiu virtuoasă.
Femeia curată-i o doamnă frumoasă.
Pe-a sa frunte jună, doamne crud, domn rău,
Virtutea-i cunună de la Dumnezeu,
Cării toți se-nchină !

DOMNUL

Taci, ai îndurare !
Ura-ți mă zdrobește, mă ucide, tare.

(Ridicîndu-se.)

Tu-mi dai fericirea, tu-mi dai viața mea,
Tu lumini în cale-mi ca frumoasa stea.
Tu măriți cu viața cruda mea credință.
Ești a mea gîndire, ești a mea voință.
Spune mie-o vorbă... doamna va peri !
Vei un cap ? o viață ? tot vei dobîndi.
Dar...

FLORICA

Nu voi nimica, și n-am pentru tine
Oh ! decît disprețul care se cuvine
Celui care crede că puterea sa
Îi dă drept, virtutea crud a înfrunța.
Nu-ți mai cer nimica... Doamna ta cea jună
Este drăgălașă pe cît este bună ;
Dar nefericită ! Eu n-o pizmuiesc ;
Iar pe tine, doamne, află, te urăsc !

DOMNUL

Uiți că eu sunt domnul ?

FLORICA

Uiți că sunt fecioară.

DOMNUL

(luîndu-i mîna prin silă)

Te iubesc, o, vino, bălsămîtă boară,
Seara-i răpitoare ! Vino p-al meu sîn !
Timpul care fuge zice : să iubim !
Mîne trista moarte va veni... privește !
Noaptea trece, ziua repede sosește !
Nu lăsa să treacă timpii drăgălași,
O, frumoasă floare, fără ca să lași
Unui vînt ferice dulcea prefumare
Și p-o dragă frunte dulcea sărutare !

Căci aceste dalbe și cerești comori
Ți s-au dat să fermeci tristeții muritori,
Și vei da, Florica, socoteală mare
Ce-ai făcut cu floarea cea de desfătare.

FLORICA

(apărindu-se)

Ești tu domnul țării ? Doamne, am roșit
Pentru-a ta rușine !

DOMNUL

Suflet prea iubit,
Strigătele tale nu sunt auzite,
Ușile sunt toate bine priponite...

FLORICA

(scofînd un cuțit din sîn)

Vei muri pe dat ! Nu te-apropia !

SCENA III

Cei dinainte, DOAMNA

(Doamna Lina intrînd pe ușa din stînga, către Florica.)

Vino, suflet nobil, vino, fata mea !
Fii încredințată... auzit-am toate.
A-ți vorbi de doru-mi inima-mi nu poate !
Este sfișiată ; dar sufletul teu
De femeie simte tot ce sufăr eu.
Iată-o poartă ! Du-te ! și n-ai nici o teamă.

(Florica dispăre prin ușa care a intrat doamna.)

SCENA IV

Cei de mai-nainte, afară de Florica

DOAMNA

Iar acum, doamne, da-vei mie seamă
Despre-aceste lucruri ce fac a roși.
Pentru totdeauna trebui a-ți vorbi,
Știi ce sînge cură în aceste vine ?

Doamne, sunt olteană ! Te gîndește bine !
Junghiul și veninul cel mai ascuțit,
Cu-al lui Țepeș sînge, eu l-am moștenit !
D-astăzi înainte, nu-ți mai sunt soție,
Sau de nu, te teme, d-aspra mea mînie !

DOMNUL

(la o parte)

Sunt pierdut cu totul. Căta s-o-mblînzesc !
(Tare.)

Tu vorbești prin ură ; dar eu te iubesc.
Faci amenințare să mă lași pe mine ?
Îmi aduci aminte despre-a ta cruzime ?
Crudă tu, tu Lina ? tu, cea mai frumoasă
Floare ce sub ceruri crește luminoasă
Și ne spune nouă cu cuvîntul lin
Ceea ce-i blîndețea ! cît gingașul crin
La vederea dulce care te-nsotește
Neavîndu-ți nurii, tremură, pălește !
Între despărțire și veninul tău,
Lina mea, veninul e mai puțin rău.
Cine spune ție că a mea iubire
A perit ? Nedreaptă este-a ta gîndire !
Crezi că-această fată poartă gîndul meu ?
Am voit a rîde... tu știi cum fac eu :
Lasă-acele gînduri ce-ți învîlt durerea,
Sufletu-mi în tine căta mîngîierea.
Ești mai drăgălașă ca dulcile zori,
Tu-mpletești în lume zilele-mi cu flori.
Ești o frumusețe dulce și iubită
Ce de griji descarcă fruntea-mi obosită...

(la mîna doamnei.)

Mai ți-aduci aminte, tu sufletul meu,
Pentru-întîia dată, te văzusem eu,
Mult erai frumoasă ! Fața ta plăcută,
Nu știu cum dar mie mi-era cunoscută :
O, junie dulce ! printr-un vis plăcut,
Într-o horă d-îngeri poate te-am văzut !
Chiar azi ești frumoasă ! Lina, poci să-ți spui
La iubirea-ți dulce, dulce mă supui.

Lina mea, fii bună ; te iubesc ca viața
Cînd ea varsă-amorul, pacea și dulceața.

DOAMNA

(zîbind)

Ai rămas tot june !...

DOMNUL

June pentru tine.

O, frumoasă Lina ! genele-ți sunt pline
De cereasca rouă... șterge plînsul tău :
Îți dă frumusețe ; mie-mi face rău.

DOAMNA

(cu tinerețe)

Oh ! domnia crudă viața mea apasă !
Te-a schimbat cu totul ! În această casă,
Pacea, fericirea mai de mult zîmbeau,
Grijile pe frunte-ți nu se grămădeau
Și iubirea sîntă, cununînd junia,
În locașul nostru vărsau bucuria.
Astăzi pacea dulce ție face rău !
Fruntea ta-i umbrită ca sufletul tău.
Inima ta mare cade, se slăbește,
Căci pe tine singur acum ea iubește.
N-ai tu nici un oaspe ! Bieții domnitori
Nu văd lingă dînșii decît servitori,
Buni ca să le mință ! Vai ! oricine-ți pare
Astăzi oaspe, doamne, mîne-i o trădare.
Lumea te hulește, căci ești astăzi domn.
Vai ! dreptate n-are niciodată-un tron.
Nici chiar fapta bună nu-i iertată ție :
Numai de la tine binele să vie,
E destul ca lumea să-l primească rău,
Lasă dar domnia, și-n locașul tău
Te retrage, doamne ! Pacea și iubirea
Acolo torc nouă viața, fericirea ;
Din această lume, eu ferice viu,
Las orice mărire...

DOMNUL

Este prea târziu !

Dupe ce domnit-am cîțva timp pe țară,
Nu mai poci pricepe traiul ; e povară !
Da, domnia poartă crude suferiri,
Dar păstrează multe mîndre mulțumiri.
Fără de-ntuneric, poate fi lumină ?
Nu-mi vorbi de viață pacinică și lină,
Fără strălucire ! Voi ca să domnesc
Și sub griji amare voi să vestejesc !
Peste tot locașul grijile coboară,
Pe palat, colibă d-opotrivă zboară,
Și prefer durerea ce-are-un domnitor
Decît fericirea unui servitor !
Tu nu știi ? adesea cînd privesc pe lume
Văz aceste turme d-oameni fără nume,
Și mă-ntreb cum poate viața d-a iubi,
Viața de-a-nțelege, fără d-a domni ?
Viața și domnia sunt atît de bine
Împreună strînse, doamnă, pentru mine,
Cît nu se mai poate d-astăzi viață-a fi
Fără de domnie ! Voi dar a domni !
Omul are-n viață sînta datorie
A răbda durerea. Ce dar pasă mie
Daca sunt în lume mulți ce mă cîrtesc ?
Vor peri cu toți cei ce mă lovesc !
Numai al meu nume pe viitorime
Va trăi ! și mie, mie cu cruzime,
Mie se va cere socoteală-a da,
Despre-a mea slăbire, de mă voi pleca.
Nu las singur tronul să fac bucurie
Celor ce-l aștepată ! Vezi, e nebunie,
Este slăbiciune, cugetînd așa !
Voi muri, se poate, dar eu voi lupta !

DOAMNA

(cu mustrare gingașă)

Tu iubești domnia mai mult ca pe mine ?

DOMNUL

(cu prefacere)

Vai ! a ta iubire, sînt și dulce bine,
Ca să se păstreze, cată să domnesc !
Cine spune ție dacă nu doresc
A' domni, ca mijloc să păstrez mai bine
Dulcea ta iubire ?

DOAMNA

Să crez eu în tine ?
Tu n-ai trebuință, ca să te iubesc,
De domnia țării : omul eu doresc.

DOMNUL

Omul zici, nu domnul ? Cîtă rătăcire !
Omul ? dar ce-i omul fără de mărire ?
Fără-un mare nume, dacă nu chiar lut ?
Tu iubești dar lutul cel nepriceput ?
Forma ce se stinge ? Deci a ta iubire
Cu zbîrcirea formii trece la zbîrcire ?

(Un seimen intră.)

SEIMENUL

Dan Vistierul mare, cu-alți mai mulți boieri.

DOMNUL.

Spune-le să vie !

(Seimenul iese.)

DOAMNA

Ah ! căci nu sunt ieri !
Ieri eram ferice !...

DOMNUL.

Lina, fii în pace !
Ca să fii ferice, toate le voi face.

SCENA V

DOMNUL

(singur)

Iată ce-i femeia ! Faci ce vei voi
Prin plăcute vorbe care-o pot răpi.
Este ca copilul : un copil se-mbună
Numai cu cofeturi, și femeia jună
Numai cu cuvinte dulci, de tinerețe,
Ce vestesc ferice a sa frumusețe.
O, ființă blindă, o, tu ce ne-mpaci
Și-ale noastre zile mai plăcute faci,
Pe-astă cale tristă ce se zice lume,
Binecuvîntată fi tu, dulce nume !

SCENA VI

DOMNUL, DAN VISTIERUL, MIHALCEA ARMAȘUL și alții

DOMNUL

(căt-re Dan Vistierul)

Ce știri ai, vistiere ? Banul a sosit ?

DAN VISTIERUL.

Cu căderea nopții, el e lăntuit.
A lăsat femeia într-un sat, în straie
Țărănești, copilul el l-a dat la laie
De țigani, ca dinșii pruncu-i învestat.
Iar Mihai se prinse chiar la Calafat.
N-am putut a-i prinde mai nici o hîrtie.
Unchiul său, vistierul Iane, lui îi scrie
Mai întotdeauna... Roșii l-au urmat.
Ei hrănesc credința, este-adevărat,
Ca să te răstoarne. Zău ! nu văz scăpare
Alt decît în moarte-i ! Oricare-ndurare
Poate să te piarză. Domnii cei bătrîni
Își scăpară tronul, rămîind stăpîni,
Numai, căci perdură cu repeziciune
Pe boieri ce turcii domni voiau a pune.

DOMNUL

Nu mai cruț pe nimeni. Toți cîți i-am cruțat
S-au sculat asupra-mi și m-au turburat.

FOTACHE

Bine zici tu, doamne, de nu vei ucide
Fără șovăire aste crude-aspidе
Ce răscoală țara spre boierii săi,
Tronul nu e sigur, nici cei buni ai tăi.

DOMNUL

Ei se scol, Fotache, dar ce-au ei cu mine ?
Nu fac rău la nimeni, dimpotrivă, bine.

FOTACHE

Preamărite doamne ! Ei îți port mînie
Că nu le dai țara lor ca s-o sfișie.
De le-ai da lor cîrma, zău ! s-ar împăca.
Dar atuncea țara s-ar și fărăma.
Căci sunt lungi în gheară și n-au hărnicie.
Sunt hrăniți de pizmă și de nebulie.
Ar ucide turcii din aceste țări,
Și le-ar da cuvinte pentru răz bunări.
Este țară mică Țara Românească ;
Și e lungă, lungă sabia turcească.

(Pune mîna pe pept.)

Țara nu-i menită d-a se mai arma,
Ci d-a trage plugul și d-a semăna.
Țara ? dar e lunca. Oamenii ? plugari.
N-are, nu, menirea neamurilor mari.
Soarta-i e să fie umilită-n viață.
Mintea cea mai bună astfel dar ne-nvață.
Sabia nu taie capul cel plecat.
Astă bună minte țara a scăpat.
Doamne, tu faci bine de n-o scoli prin arme,
Să-ntăriți vrăjmașul, apoi să te sfarme,
Leul care doarme, să nu-l scoli din somn,
Asfel faci tu, doamne, ești un mare domn !

(Se înclină cu respect.)

MIHALCEA ARMAȘUL

(la o parte)

Cu ce nerușine grecul îi vorbește !
Domni sărmani de minte ! cum îi amăgește !
Daca câteodată domnul chiar e rău,
Și mai răi sunt ceia dimprejurul său.
Schimbă-i ? răul încă nu se depărtează :
Unde-i înălțime, ripă se formează !

SCENA VII

Cei de mai-nainte, UN SEIMEN

SEIMENUL

Au adus pe banul.

DOMNUL

Să-l aducă aci !

(La o parte.)

Inima îmi bate, mă voi semeți !...

(Tare.)

Să vedem pe banul cum o să vorbească.

FOTACHE

Umilit, iertarea el o să-ți cerșească.

DOMNUL

(către Mihalcea)

Ce zici tu, Mihalce ?

MIHALCEA

Nu poci să știu eu,
E mărețe multă în sufletul său.

SCENA VIII

Cei dinainte, MIHAI BANUL (cu garda turcească întră, avînd brațele în lanțuri. El poartă costum de cavaler magheriar, păru-i riură pe umeri.)

DOMNUL

Am gîndit eu, bane, să te văz în feară ?
Pentru ce, vorbește ? Vrei să fugi din țară ?
Vrei să fugi, fugiseși ! să mă părăsești,
Ca să mergi cu turcii, intrigi să-mi urzești,
Să mă surpi din tronu-mi... Drept atîta bine,
Drept îmbrățișare ce-ai avut la mine ?

MIHAI

(scuturînd lanțurile)

Doamne ! niciodată eu nu ți-am mințit.
Asfel dar voi spune tot ce-am fost gîndit.
Voi ca să-ți iau tronul, însă nu că-mi place,
Ci să fac printr-însul ce tu nu poți face.
Voi a rupe lanțul Țării Românești.
Între noi și turci, stavilă tu ești.
Vrei să faci aceea ce Mihai îți spune ?
Fă ! căci el și țara ți se vor supune,
Plini de fericire !... Îmi vorbești de mine ?
Adevăr zici, doamne, mi-ai făcut tu bine.
Cînd mi-ai făcut bine, nu știu ce-ai gîndit !
Știu a mea gîndire eu cînd'l-am primit.
Doamne ! nu-l promisem drept a mea tăcere
Cînd tu lași să meargă țara la cădere.

DOMNUL

Și ce rău, îmi spune, facem țării, noi ?
Căci mărirea țării însumi eu o voi.

MIHAI

(cu intuziasm)

Țările-s robite, mai întîi de toate,
Și-a le sparge lanțul mîna ta nu poate.

Conjurat pe tronu-ți de bărbați mici, răi,
Al tău suflet mare s-a restrîns prin ei.
Turcii pradă țara ! Nu mai este muncă !
Fetele din' coame florile le-aruncă ;
Junii triști și galbeni, grijele îi sap.
Cei bătrîni, pe gînduri, cletină din cap.
Mumele cu lacrimi p-ai lor prunci îi cată
Și le zic : „Voi nașteți să fiți robi odată !“
Totul se-mlădie sub barbarul fer.
Plîngerii înecate se ridic la cer.
Tu vorbești d-a țării mîndră strălucire,
Dar o lași să-o facă cei ce n-au mărire !

DOMNUL

Dar de cine, spune-mi, mă voi ajuta ?
Voi cătați a-mi smulge tronul, viața, da !...

(Arată la boieri.)

Daca sunt cu dînșii, vă muștrați chiar vouă !
Pricina voi sunteți ; nu tînjiți dar nouă !
De mă duc cu turcii, să nu-mi împruțați !
Către turci voi însuși oare n-alergați ?
Cînd te-au prins seimenii și te-au pus în heară,
Către turci tu, bane, tu plecaseși iară !

MIHAI

Că nu te susținem, dreptul ai vorbit,
Căci întotdeauna ai desprețuit
Gîndurile noastre pentru țară bună.
Că mergem cu turcii ? Cată dar a-ți spune !
Noi le-ntindem mîna ca să dobîndim
Pentru țara noastră țelul ce dorim.
Tu te duci cu turcii ca să-ți faci domnie...
Iată ce omoară biața Românie !
A lua domnia, numai pentru ea,
Spre a face stare, să-aibi de unde da,
Spre-a umbla călare cu topuzu-n mîină,
Ocolit de oaste ungură, păgînă,
Spre-a purta o cucă și-a se zice domn
Și a trece viața de la prînz la somn.
Doamne, nu-i aceasta o mare domnie.

Cel ce face astfel calcă datorie,
Nu e la-nălțimea tronului stăpîn,
El nu poate zice că e domn român,
Că prin bunătatea cerului domnește,
Că-i prin voia țării, cînd țara-njosește :
Sînta datorie unui domnitor
Este să mărească pe al său popor,
Să unească toată suflarea română,
Prin nestinse lupte cu armele-n mînă.
Erau mari odată domnii neatîrnați,
Căci mureau în lupte ca niște bărbați.
De acolo vine că această țară
Nu plecase-atuncea fruntea sa sub feară.
Cea mai strălucită coroană la noi
E ceea ce-ncinge frunți de domni heroii.

DOMNUL

Și eu mă voi bate pentru a mea țară,
Veți vedea cu ochii...

MIHAI

De aceea dară
Tu desfaci oștirea țării de români
Și aduci în locu-i cete de păgîni ?
De aceea, doamne, dunăreana țară
Sub a ta domnie turcii o luară ?
Cel ce trece viața cu-acești venetici,
Oameni fără țară ce vedem aici,
Cel ce în orgie cu femeii coboară,
Pentru a lui țară, doamne, n-o să moară.
Țara vă plătește, ca să-o întăriți ;
Nu ca să o spargeți și s-o înjositi !
Ea nu e moșia domnilor în lume :
Țara poruncește, domnul se supune.
Ce faceți voi oare de cînd vă-ntronați ?
Moleșiți românii și îi degradați
Cu orgii, cu baluri, posturi întreite
Ce pe a lor frunte cură grămădite,
Cumpărînd tăcerea acestor argați
Cînd la turci voi țara pradă vreți s-o dați.

Cine duce cîrma ? Domnul și românii ?
Nu ! ci veneticii ce trimit păgînii,
Ce mănîncă țara și n-au pentru ea
Decît cugetarea d-a o-ngenuchea.
Și tu, domnul țării, ce-ți dau turcii ție,
Ce-ți dau curtezanii ? O tristă domnie,
Un fel de putere de pașă turcesc,
Te fac o păpușă, și ei stăpînesc !
Și cînd le va place te sparg cu trufie,
Și țara, zdrobită d-a ta tiranie,
Văzîndu-ți căderea, venind cu ferman,
Lovește din palme în fiecare an.

DOMNUL

Tu mă muști pe mine, șarpe veninat.

(Către garde.)

Îl duceți d-aice !

(Către armașul Mihalcea.)

Vezi a fi legat !

(Mihai iese cu garda.)

SCENA IX

Cei mai dinainte, afară de Mihai

DOMNUL

Ați văzut năpîrca ce-am crescut în sîn ?

FOTACHE

Asfel se răscoală către-al lui stăpîn !

DAN VISTIERUL

Este demn de moarte !

DOMNUL

(către Fotache)

Sfatul astă-seară

Voi ca să se-adune, banul voi să piară !

(Către Mihalcea.)

Tu, Mihalcea, strînge oaste de seimeni.
Vă feriți de roșii, căci sunt mulți olteni.
Să chemați haiducii și să faceți știre
Turcilor căci poate să-nțilnim lovire.

(Domnul iese pe ușa din stînga, ceilalți prin fund. Mihalcea rămîne încă.)

SCENA X

MIHALCEA

(singur)

Lucrul se mărește ! Îl vor osîndi.
Domnul va să-l pearză... Să veghez p-aci.

SCENA XI

MIHALCEA, FLORICA

FLORICA

Bunul meu Mihalcea, este-adevărat
Că Mihai întrase în acest palat ?

MIHALCEA

L-am văzut aicea. Este-n închisoare.
Am văzut dorința ce-au ca să-l omoare.

FLORICA

Să-l omoare ? Cerul — dar ne-a părăsit ?
Oamenii ne calcă. Ce doară-am greșit ?

MIHALCEA

Pentru ce pe domnul tu nu rogi, Florică ?
De n-a prinde ruga, însă nici nu strică.

FLORICA

Să vorbesc cu domnul ? Dar ce-ai cugetat ?
Astăzi chiar aice el a cutezat...

MIHALCEA

(la o parte)

Planul meu ast lucru îl găsește bine.

(Tare.)

Trebui a mă duce... vei să vii cu mine ?

FLORICA

Voi să văz pe doamna.

MIHALCEA

O să vie-aci.

(Iese.)

SCENA XII

FLORICA

(singură)

Viața mea cu negru are-a se-nveli !

D-o gândire crudă sunt împovărată ;

Ucigînd tiranul, scap pe bunu-mi tată ?

(Scoate un cuțit.)

Ascuțit i-e vîrful !... Cine-a cugetat

Că pe vîrfu-i doarme un amar păcat ?

Tremur ! Mîna-mi slabă sub cuțit îngheață.

Nu că-mi este frică să ridic o viață ;

Tremur la gîndirea d-a lovi p-ascuns !

Este mișelie !... Spaima m-a pătruns !

(Pune cuțitul iar în briu.)

SCENA XIII

FLORICA, DAN VISTIERUL

DAN VISTIERUL

Cum se rătăcește tînăra Florică

Singură la curte fără nici o frică ?

FLORICA

Frică ? Drept zici, Dane, căci oriunde ești,
Cinstea se retrage... adevăr vorbești.
La tîlhari de codri, o sărmană fată
Poate ca să fie încă respectată ;
Dar la voi, o, Dane, nu poți a veni
Fără mare frică, fără d-a roși.

DAN VISTIERUL

Cine-i îndrăznețul ce-a putut să facă,
Tînără copilă, fapta-i să nu-ți placă ?

FLORICA

Tu !

DAN VISTIERUL

Eu ? Cum se poate ? Astfel stăruiești,
Dulcea-mi slăbiciune să desprețuiești ?
Nu știi tu, copilă, vis de fericire,
Viața mea-nflorește în a ta iubire...

FLORICA

Tu iubești, tu, Dane ? Poți tu să iubești ?
Tu rănești amorul chiar cînd îl numești !
Crezi tu că-ntr-un suflet învechit în rele,
În trădări, în intrigi, în păcate grele,
Unde nu-i credință, unde nu-i nimic,
Tînăr, fraged, dulce, unde tot e mic,
Rece, mort, în care singură dorința
A domni trăiește, hrănești tu credința
Că-o simțire dulce poate-a mai veni ?
Din gunoi, o floare poate răsări ;
Dar în al tău suflet plin de rătăcire,
Nu mai poate naște tînăra iubire !

DAN

Rău gîndești, copilă, împotriva mea !
Cît ești de frumoasă, inima ți-e rea,
Tu nu stimi p-acela care te înzîină ?

FLORICA

Poci să stim p-acela care nu se stimă ?
Dane ! cînd duci gîndul l-ale tele crimi,
Însuți tu, sărmane, spune-mi de te stimi ?
Crima-i rău văzută chiar de cel ce-o face.
Știu în ce cădere sufletul tău zace.
Voi vorbi, sărmane, numai de trădări
Ce pe tot minutul faci acestii țări,
Ori voi spune ție pentru-a ta rușine
Prăzile făcute d-ai tăi șerbi, de tine ?
Intrigile tele ?... Crezi că nu știu eu
Că tu vei sălpeară părintele meu ?
Caracteru-i nobil în neatîrnare,
Nu vă place vouă, inimi tîrîtoare !
Unde naște-un merit, voi îl abăteți,
El vă rușinează, căci voi nu-l aveți !

DAN VISTIERUL

Tu mă-nfrunți, o, fată ?

FLORICA

Eu te-nfrunt pe tine ?
Fruntea ta mai are loc pentru rușine ?

DAN

Respectez mînia-ți. Ai prea mult cuvînt
Să-o reversi, copilă, lîngă-un trist mormînt.
Pînă mîne, poate, banul o să piară...
Sfatul, a sa moarte, va rosti deseară.
Lucrul merge bine. Acolo voi fi,
Ca să-i taie capul eu voi stărui.

FLORICA

Nu vei face răul ce tu vii a-mi spune.
Vai ! alină dorul care te supune !
Iată, cer iertare ! Eu te-am înfruntat...
Nu băga de seamă !... tu te-ai supărat ?
Eu sunt, vezi, nebună !... ce ți-am zis rău ție ?
Mă căiesc ! o, doamne, ai mărinimie !
Ești... da... bun, ești nobil !... Spune-mi că-ai glumit
Și ca să mă sperii astfel ai vorbit !...

DAN

(surizind și ridicînd-o din genuche, cu jumătate vocea)

Tînără Florica, spînzură de tine
Să trăiască banul și să fie bine...
Zi-mi o vorbă numai... el va fi scăpat !

FLORICA

Zi-mi o vorbă numai !... om nerușinat !
(Trage cuțitul.)

Daca vreodată inima-mi în mine
S-ar josi să bată, Dane, pentru tine,
Vezi cuțitu-acesta ? O va sfîșia !
Știi tu ce se trece prin inima mea ?...
(Cu un aer de răutate.)

Eu iubesc un altul !

DAN

Taci, te rog, nu spune !

FLORICA

E frumos și tînăr ca sufletu-i june !

DAN

Oh ! te rog... nu zice !

FLORICA

Suflet îngeresc !
Demn d-a mea iubire, astfel îl iubesc !

DAN

Taci, îți zic ! Nu-mi spune ! Zi-mi că-ai spus o glumă
Să-ți răzbuni ! și gluma... încă n-a fost bună.
Sau mai bine spune-mi chiar numele său,
Voi să știu...

FLORICA

Sărmane ! ca să-i faci lui rău !
Iată-l !

SCENA XIV

Cei dinți, STROE BUZESCU

DAN

El să fie ?...

STROE

Eu sunt ; dar ce-ți pasă ?

(Către Florica.)

Tu, Florica dragă, în această casă ?

FLORICA

Voi să văz pe doamna, voi să-o rog, știu eu !...

STROE

Nu-ți mai perde timpul, mielușelul meu,
Căci ce poate face ? Iată cine poate !

(Arată pe Dan.)

Astăzi la voință-i se supun toți, toate.

DAN

(cu ironie)

Nobilul Buzescu astfel a vorbit ?
Căpitanul țării cel mai strălucit,
Căruia se-nchină România mică,
Și ce face curtea el cu spada strică ?

BUZESCU

Daca curtea voastră face toate rău ?

DAN

Vii să-nfrunți pe domnul în palatul său ?
Sunt vistierul mare !

ST. BUZESCU

Iar eu port o spadă,
Cum și-un suflet care jugul nu degradă.

FLORICA

(punându-se între ei ; către Stroe)

Tată-meu e-n lanțuri... nu-l întărita !

DAN

(ieșind ; la o parte)

Va veni cuțitul și la viața ta !

SCENA XV

Cei dinainte, afară de Dan Vistierul

STROE BUZESCU

M-a chemat la curte... are sfat să ție...
Tu, să nu verși umbră p-alba ta junie !
Șterge-acele lacrimi ce le-ai răspîndit !
Roua-nvietuiește cîmpul înflorit ;
Dar acele lacrimi sunt o rouă caldă
Care vestejește orice față scaldă.
Poci să văz cuțitul în inima mea ;
Dar pe tine tristă, nu te poci vedea.

FLORICA

Ale tele vorbe pline de iubire,
Varsă-n al meu suflet dulce fericire...
Facă cel din ceruri ca sufletul tău
Să nu-și piarză, dragă, dorul cald al său !

STROE BUZESCU

Te-ndoiești de mine, tu, frumoasă fată ?
Numai pentru luptă tu vei fi lăsată.
Ale lor cunune le doresc, ți-o spui,
Mîndre la picioare-ți ca să le depui.
Care-ar fi femeia ce-ar putea să fie
Prin atîtea daruri, d-opotrivă ție ?

FLORICA

Stroe !

STROE BUZESCU

Ești frumoasă ! Și sufletul teu
Este-un foc ce vine de la Dumnezeu.
Dulcea mea mireasă, suferă d-a-ți spune,
Ceea ce mă-mpacă cu prea cruda lume
Unde tot înclină fruntea sa sub dor,
Este-a mea Florică, este-al ei amor.
Visele dulci d-aur ale vieții sale
Ea le răspîndește peste-a vieții cale.
Ca mărșul soare ce revarsă lin
Mii de mii de raze peste-al nostru sîn.
Oh ! Florică dragă ! nu-i a mea vedere
Ce iubește fața-ți plină de plăcere,
Nu-i nici auzirea-mi care s-a răpit
Pentru viersul dulce, tînăr, fericit,
Nu-i nici pipăitul care se răpește
Cînd atinge păru-ți, soare ce lucește,
Nu-i nici mirosirea care s-a-mbătat
De mirosu-ți dulce, fraged și curat
Ce ca o răsură sînu-ți răspîndește ;
Sufletul meu tînăr, sufletu-ți iubește !

FLORICA

Lasă p-altă dată vorbele d-amor !
Sufletul meu geme sub al morții dor.
Tatăl meu în lanțuri... Doamna nu mai vine !..

STROE

Lasă grija toată, draga mea, pe mine !
Tatăl tău nu piere, iar de va peri,
Cei trei frați Buzești încă vor muri !
Pentru dînsul țara toată-i întristată.
Dar te du d-aice, nurioasă fată !
În palatu-acesta, nu ! nu-i locul tău.
Poate să te-nfrunte sau să-ți facă rău.

FLORICA

Nu mi-e frică mie de nici o-nfruntare !...
Adinioare-încă...

STROE BUZESCU

Vai ! ce cugetare !
Ce-ai zis tu, copilă ? Spune lămurit
Cine să te-nfrunte poate-ar fi-ndrăznit ?

FLORICA

Domnul... — Dan Vistierul...

ST. BUZESCU

Este cu putință ?

FLORICA

Stroe ! fii în pace, fii în cuviință !
Tatăl meu e-n lanțuri... tu vei amîna
Timpul altă dată d-a mă întreba...

ST. BUZESCU

Vino dar cu mine !

FLORICA

Viu ; dar fii cuminte !
(Ei ies.)

SCENA XVI

MIHALCEA

(venind din fund)

Timpul d-astăzi este... nu găsesc cuvinte !...
Stroe și Florica pe-acolo-i zăresc ?
Iată doi, doi îngeri care se iubesc !
Am iubit ca dinșii în a mea junie.
Tinerețe, vîrstă de mărinimie,
Unde duci tu zborul ? Unde-ai aruncat
Visele frumoase ce m-au legănat ?
Ai zburat ; și viața-mi nu te mai așteaptă.
Inima-mi, la viersu-ți, nu se mai deșteaptă,
Ea îmbătrînește ca și lutul meu...
Însă vine doamna... ce să-i mai zic eu ?

SCENA XVII

MIHALCEA, DOAMNA

DOAMNA

Singur ești, armașe ?

MIHALCEA

Nu ! Cu-a mea-ntristare.

DOAMNA

Trist ești tu ? Ce grijă ai atât de mare ?

(Suspînînd.)

Ne-nsurat tu nu poți să fii temător.

Tu nu știi cît este crud și rău ast dor !

MIHALCEA

L-am simțit odată.

DOAMNA

În a ta junie ?

MIHALCEA

Negreșit. El stinge orice bucurie.

Îmi aduc aminte cît am suferit,

Cît am plîns cu lacrimi... e ceva cumplit !

Inima se sparge, viața ne doboară

Și iubirea dulce însuși el omoară.

DOAMNA

Ah ! vezi astfel este ! Bine-ai cugetat.

MIHALCEA

Doamna, să-l cunoască cum s-a fost urmat ?

DOAMNA

Vai ! tu nu știi încă ! N-ai aflat nimica ?

Domnul meu iubește astăzi pe Florica.

MIHALCEA

Poate ți se pare.

DOAMNA

Este adevărat.

L-am văzut eu însumi și l-am remustrat,
Chiar aici în casă. Ea vine să ceară
Grație, căci banul este pus în heară.
Aș voi să cază capul lui Mihai
Și cu dînsul, dînsa... să-mi răzbun încai.

MIHALCEA

Moartea lui nu poate să-ți aducă bine.
El murind, Florica domnului îi vine ;
Fără de părinte care-ar sprijini,
Mai cu bună voie o va dobîndi.
Vei să-nvingi cu totul gîndul astui rău ?
Fă ca să trăiască părintele său !
Ai vorbiri bărbate, frumuseți ai rare...
Caută în ele a ta răzbunare !
Fă ca să dea doamnei ceea ce-ar da ei !

DOAMNA

Ale tele vorbe lumin ochii mei...
Da, eu am nevoie Mihai să trăiască.
Mulțumesc, Mihalcea, voi să viețuiască.
Asfel dar voi face. Oh ! vezi tu ast dor
Îmi pălește mintea !... aș voi să mor !...
Da ! să scape banul ! Ea nu îl iubește ;
Și cu toate-acestea, crud mă îngrozește !

SCENA XVIII

DAN VISTIERUL

(*întrînd pe altă ușă*)

Ei, sărmane Dane !... sunt nefericit !
Stroe are doru-i, și-ncă n-a murit !
Inima ta, Dane, cade-n putrejunе,

Cade-n mișelie, cade-n moliciune.
Ea iubește p-altul, iar eu nu-l lovesc !
Singur eu d-acuma mă desprețuiesc !
Vai ! puterea schimbă ! Inima ne-ngheață !
Mi-a răpit junetea ! Nu mai am eu viață.
Numai prin trădare, intrigi, pîrîciuni
Mai trăiesc în lume, triste slăbiciuni !
Vino, răzbunare, înecată-n sînge,
Și cu giulgiul morții lutul lor îl strînge !
Dar întîi lovește pe cel tare-al lor !
Banul a să moară, sau de nu, eu mor !

SCENA XIX

DAN VISTIERUL, DOMNUL

DOMNUL

Singur ești, vistiere ?

DAN

Ceialți vin îndată.

DOMNUL

Fața ta vestește minte turburată !
Ce zici tu ?

DAN VISTIERUL

Se-ntreabă cînd neconținut
Crește, crește focul ce l-a răspîndit
Banul și Buzestii ! Țara-i în mișcare,
România mică, cuib de turburare,
S-a sculat spre tine... tronul s-a clătit,
Tronul se dăramă... Cei răi n-au murit !

DOMNUL

Ce zici ? Cum se poate ?

DAN

Ține și citește !

(Îi dă o scrisoare)

Preda Stegărescu iată ce-mi vestește.

DOMNUL

(citind)

Lucrul greu îmi pare ! Ce-i dar de făcut ?
Să trimitem turcii... nu perde-un minut !

DAN

Se trimitem turcii ? Ce ne folosește
Pe cît capul certii încă viețuiește ?
Nu se vor supune, deci ne vom lupta ;
Sortii unei lupte tronul vei lăsa.
Banul mort odată, toți se vor supune,
Fără să se lupte.

DOMNUL

Vorbele-ți sunt bune.
Sfatul să se ție ! Banul va peri.

DAN

Dar Buzేశtii, doamne ?

DOMNUL

Îi vom lănțui

Chiar această noapte.

DAN

(la o parte)

Planu-mi izbuteste.
C-un domn slab, ministrul e cel ce domnește.

DOMNUL

Ce zici ?

DAN

Zic în mine că domn ager ești,
Spre mărirea țării, doamne, să trăiești !

DOMNUL

Cu ceialți Buzescu voi aici să vie.
Dupe sfat, să-l prinză !

DAN

Asfel a să fie.

SCENA XX

*Cei dinainte, FOTACHE, DIMA CLUCERUL, VISTIERUL
TEODOSIU, CLUCERUL VINTILĂ, STROE BUZESCU,
MIHALCEA*

DOMNUL

Șază fiecare !

DAN

(cătref Mihalcea)

De te va-ntreba
Domnul, ce se zice prin popor ceva,
De Mihai, tu spune că-i o sărbătoare,
Că toți vor să-l vază în spînzurătoare !...

MIHALCEA

Nu-i așa !

DAN

Ce-ți pasă ?

DOMNUL

Dragul meu armaș,
Ce știri ai ? Ce zice oamenii-n oraș ?
Sunt voioși să vază pe Mihai în feară ?
(Dan îi face semn să zică afirmativ.)

MIHALCEA

Știrea că-i în lanțuri a căzut pe țară
Spăimîntînd tot omul, toți îl tînguesc ;
Iar pe tine, doamne, toți, toți te tînjesc.

DOMNUL

Taci ! Nu știi nimica !

MIHALCEA

Tu m-ai întrebat ;
Am răspuns aceea ce-i adevărat.
Nu minț niciodată.

DOMNUL

(către Fotache)

Dă citit ori spune,
Mare logofete !

(Către Mihalcea)

Tu n-ai semne bune
Să te duci departe !

FOTACHE

Am să vă supui...
Banul de Craiova...

STROE BUZESCU

Știu ce-o să ne spui...
C-a voit să fugă pîrîciuni să poarte
Pe la turci !... Fugit-a spre-a scăpa de moarte.
El vrăjmași mulți are ce cumplit îl sap,
Ce-ar voi să-l vază mine fără cap.
Fuga-i nu-i o crimă ! Ce-a să dovedească
C-a voit să meargă domnul să pîrască ?
Nu e nici o faptă : numai un prepus.
Deci la ce pedeapsă poate fi supus ?

DAN

Cel ce-și lasă locul unde-i dregător,
În ascuns și fuge, este trădător.

STROE BUZESCU

Nu ziceai tot astfel cînd din bătălie,
Cînd cu Radu-Popa, ai fugit în vie...
Ești mișel !

FOTACHE

Zici vorbe ce nu te cinstesc !

STROE BUZESCU

Tu vorbești de cinste ? zău ! mă rătăcesc !
Tu ce sub Pătrașcu căutași de pungă
Și mîncași falanga, c-aveai mîna lungă !

VISTIERUL TEODOSIU

S-a schimbat Buzescu ! Dupe cum gîndești,
Suntem toți netrebnici ?

STROE BUZESCU

Tu, vistiere, ești !
Îți aduci aminte ? Ai făcut să piară
Sub Cercel trei oameni, cei mai buni din țară,
Vornicul Mihale, banul Dragomir,
Paharnicu George... și să nu mă mir ?
Te-ai spurcat la sînge cum se spurcă-o feară...
Este cald, vistiere, sîngele de țară...

ȚIMA CLUCERUL

N-ai nimica, Stroe, ție a-ți mustra ?

STROE BUZESCU

Am și pentru tine cu ce te-nfera.
Sub feciorul Mircii dat-ai îndemnare
De periră Radu de la Drăgoești
Și-alți vro zece, dupe învitări turcești.

DOMNUL

Dar nu-ți șade bine a-nfrunta, spătare,
Sfetnicii domniii ! Faci greșală mare !

STROE BUZESCU

(rizînd)

Ăștia sunt sfetnici ? Doamne, vei să rîzi !
Țara le dă toată numele de gîzi !

Cînd d-acești nimerici domnul s-ocolește.
Tronul se degradă, domnul se-njosește.
A trecut pe lume domnul-Dumnezeu,
Temelia veche, putredă, cu greu
Tremură, se surpă ; sceptrele d-aramă
Se zdrobesc, și robii fearele sfăramă.
Auziți departe printre vînt gemînd
Sînta neatîrnare noi idei vărsînd ?
Împărații lumii, tari, puterici foarte,
Se grăbesc să-mpace îngerul de moarte
Însemnînd pe steagul vechilor credinți
Vorbele în locul de *tirani*, „*părinți* !“
Numai voi, slabi încă, orbi prin cugetare,
Stăruiti pe calea lumii cei barbare !
Omorînd pe banul crezi să te-ntărești ?
Doamne, fie-ți știre, că mai mult slăbești.
Tronul se-ntărește cînd pe fapte bune,
Pe dreptatea sîntă domnii știu a-l pune.
Nu stropiți cu sînge ale sale scări !
Sîngele drept naște uri și răzbunări !

DOMNUL

La vorbirea-ți aspră am avut răbdare.
De politici lucruri n-ai știință mare.
Lumea pentru tine pare chiar un rai ;
Oamenii, toți îngeri ! Slabe gînduri ai !
Interesul este lanțul ce supune
Și sub dînsul numai omul mișcă-n lume,
Cugetele-nalte de care vorbești
Sunt întotdeauna vise nebunești.
Toți le port pe buze, ca să ne-amăgească,
Cînd ei vor, sărmane, ca să ne lovească.
Banul cere tronul-mi ; luptă pept la pept ;
Cătă ca să m-apăr ; este-al meu bun drept.

STROE BUZESCU

Domnii dinainte-ți ce folos avură
Ucigînd boierii ? căci ei tot căzură.
Nu vedeți voi oare morțile ce dați
Că mai mult dezvoltă certele-ntre frați ?

DOMNUL

Mă retrag în casă-mi să gîndesc în pace.

(Se scoală, toți îl imitează.)

S-auzim de bine !

(Domnul iese prin ușa din stînga, făcînd lui Dan Vistierul semn să mai rămîie.)

SCENA XXI

DAN

(singur)

Lucrul merge bine — singur el s-ucide.

(Boierii ies.)

DOMNUL

(revenind)

Să nu perdem timpul... trebuie-a-l închide

Chiar în astă-noapte ! Este îndîrjit...

Ei vor să-mi ridice viața, negreșit !

Vei închide, Dane, ceilalți frați d-odată !

DAN

Dar Florica, doamne, a lui Mihai fată ?

E cu dînșii, poate să ne facă rău !

Stroe, știi ? el este drăgușorul său !

DOMNUL

(cu mînie)

Asta nu se poate ! Seamănă minciună !

(La o parte.)

Ce lovire crudă !

(Tare.)

Știu că-i cam nebună,

Dar nu crez aceasta...

DAN

Însumi am văzut.

Am văzut-o-n brațe-i !

DOMNUL

(la o parte)

Zău ! sunt abătut !

Dar lui ce îi pasă ? Poate c-o iubește ?
Îl omor !... S-o-nchiză ? ce mă folosește ?
El o s-o vegheze... hei ! l-am priceput
De ce va s-o-nchiză !...

(Tare.)

Cum zici c-ai văzut ?

Ochii pot să-nșele... să mi-o lași în pace.
Iar acumă pleacă datoria-ți face.

(Dan iese.)

SCENA XXII

DOMNUL

(singur)

Ea iubește p-altul ! Chipu-i fericit
Sub a lui vedere poate că-a roșit ;
Fruntea-i mîndruliță ca plăpînda floare,
P-al lui sîn, ferice, s-a-nchinat ea oare ?
Cine poate-a-mi spune ? Ale lor suflări
S-au unit răpite de lungi sărutări !
Un fior de gheață trupul meu coprinde.
Tremur ! totdodată fruntea mi s-aprinde !
De ce nu sunt liber ! Tron neîmblînzit !
Pentru-o fală seacă tu m-ai lăntuit !
Cum orice nemernic gîndul își robește
Pentru-un colț de pîne care lui lipsește ?
Voi cirtii robia, oameni negîndiți,
Nu sunteți voi robii ; domnii sunt robiți !

SCENA XXIII

DOMNUL, MIHALCEA ARMAȘUL

DOMNUL

Ce vei tu, Mihalce ?

MIHALCEA

Doamne — tu voiești
Ca să-nchiză-ndată pe trei frați Buzești ?
Ce-au făcut Buzeștii ? Cine mi-i pîrăște !
Doamne, Dan Vistierul știi cum îi urăște ?

DOMNUL

Cată să-i închiză ! Toți sunt trădători.
Țara-i înecată de turburători.

MIHALCEA

Toți ai tăi miniștri cîți se deșirară,
Zis-au că clocește turburări-n țară
Numai ca să peardă pe cei ce-i urăsc...
Doamne, dă-mi o dată voie să-ți vorbesc !
Eu țineam cu tine și cu tronul tău
Cît nu poate ține nici un frate-al său,
Căci erai cu țara ; astăzi nu mai ești !
Astăzi dar în mine să nu mai gîndești !
Iacă-ți armășia ! Dă-o l-altul care
Pentr-un post își schimbă a lui cugetare.
Și mai află, doamne, că m-am lepădat
Ca să poci cu cinste ca să te combat.
Cel ce stînd în postul ce-i încredințează
Domnul, și-mpotrivă gînd rău îi păstrează,
E mișel ! Tîlharii nu-s atît de răi !
Asfel nu fac însă toți miniștrii tăi !

DOMNUL

Aste vorbe, mie nu-mi fac rea mișcare.
Nu le laud ; alții aibă-le-n mirare !
Eu mă mir de multa cutezare-a ta !
Și d-a mea răbdare !... Voi mai cugeta !...

SCENA XXIV

DOMNUL

(singur)

E cinstit, dar simplu, cinste și prostie
Un bărbat netrebnic fac din el să fie.

Dar să-nturn gîndirea către dulcea mea !
 Este timpu-a merge ; o voi mîngîia.
 Singură ! căci banul este la-nchisoare.
 Voi culege-n noapte astă dulce floare
 Ce se dezvoltează... timpul este-umbrit,
 Pare că mă-ndeamnă a fi fericit.

Finele actului I

SCENA I

FLORICA

(singură)

Într-o zi...
 Stău în...
 Eu...
 Toată...
 Tu...
 Aste...
 Cînd...
 Cîrnis...
 La...
 Mai...
 Cel...
 Suferă...
 Cel...
 Oh...
 Si...
 Vise...
 Oare...
 Moarte...
 (Gîndindu-se puţin)
 Iată... Stău... al Floricii dar !

SCENA II

FLORICA, STROE BUCUR

ACTUL II

SCENA I

(O cameră la Mihai banul acasă.)

FLORICA

(singură)

Noaptea-naintează... Stroe nu s-arată !
Sfatul încă ține... o, sărmane tată !
Eu ghicesc durerea sufletului tău,
Toată-acea durere, părintele meu !
Tu ce mori, părinte, ca să scapi de feară,
Aste turme roabe din această țară,
Cît frumosu-ți suflet cată-a fi zdrobit
Cînd vezi astă țară, ast popor robit
Căruia dai viață și neatîrnare,
La durerea-ți sîntă stînd în nemișcare !
Mai cumplită-i lumea decît iadul, zău !
Cel puțin în iaduri, numai omul rău
Suferă ! În lume, cel rău viețuiește,
Cel rău triumfează ; cel drept se muncește !
Oh ! nebun acela care-a suferit
Și mai află traiul demn de-a fi iubit.
Viața nu merită prețul care-l face
Omul ! Vino, vino, moarte, dulce pace !
Moartea-i fericirea... Doamne, fă să mor !
(Gîndindu-se puțin.)
Iartă, Stroe, dragă, al Florichii dor !

SCENA II

FLORICA, STROE BUZESCU

STROE

(venind repede)

Dorul tău, Florica, e frumos ca tine !

FLORICA

Stroe ! Vin ! Ce știre porți tu pentru mine ?

STROE

Nu-ți port nici o știre, păsărica mea...
Despre banul, mine, dragă, vom vedea...

FLORICA

Ce se fac ai noștri ?

STROE

Tu nu știi nimică...
Asfel, îți voi spune, dulcea mea Florică.
Mă-ntorceam acasă de la sfat : d-odată
Văz de turci în umbră casa-nconjurată...
Trec dar înainte... Ceiați negreșit,
Cîți erau acolo, s-or fi răspîndit !
Eu venii a-ți spune... și d-aici m-oi duce,
Daca vei, aice pe toți a-i aduce ?

FLORICA

Fă ce-ți place ție. Ești stăpînul meu...
Tot ce vei, ce-i bine, Stroe, voi chiar eu.

STROE

Ce vorbești, Florică, juna mea mireasă ?
Eu sunt robu-ți, dragă și tu,-mpărăteasă !
Căci aceste lanțuri care tu mi-ai dat
Sunt de ruje dalbe... Sunt dragi de purtat.
Împărații lumii, dulcea vieții mele,
Ar voi să poarte lanțurile tele !

FLORICA

Ah ! amorul fraged, dulce-amăgitor,
Peste toate varsă fermec răpitor !
Toate le ridică, le dumnezeiește !

STROE

Ca să fii o zee, nimic nu-ți lipsește !
La privirea-ți dulce soarele-î gelos.
Ruja, rușinată, pleacă fruntea jos.
Dumnezeu, copilă, ți-a dat viețuire
Ca s-aminte lumii mîndra-i strălucire.
Oamenii în tine cerul îl privesc,
Sufletul tău varsă un prefum ceresc...

FLORICA

Stroe, ce dulci vorbe !

STROE

Cît de dulci să fie,
Pe Florica dulce tot nu mi-o descrie.

FLORICA

Mă iubești mult, Stroe ?

STROE

Daca te iubesc ?
O, beție dulce ! foc dumnezeiesc !
Sufletul meu zboară către lumi senine.
Viața mi se pare că s-adună-n mine.
Timpul zboară, fuge, și din zborul său
Pare că-mi șoptește de numele tău !

FLORICA

Ce ciudate vorbe ! Ele-mi par streine !
Voi să fiu iubită cum ești tu de mine,
Cum iubești-un suflet nobil, înțelept,
C-un amor ce-nsuflă laudă, respect,
Cum iubeau părinții cînd căsătoria
Încă fostă fiica cerului... junia,
Către bătrînețe să poată vorbi
Despre-a sa iubire fără d-a roși.
Stroe, fie-ți știre, eu iubesc nainte
Țara, neatîrnarea, și p-al meu părinte.
Să nu cați amorul cum l-a-mpodobit
În tragedii ceia care n-au iubit,
Poetii, — o boală înspăimîntătoare,

Care negurează al inimii soare.
Care se făleşte cu tot ce-are rău,
Cu tot ce-l coboară dupe tronul său.
Face de se şterge însuşi datoria,
Tot ce nobilează inima...

STROE

Betia
Care mă răpeşte, o, sufletul meu,
E curată, sîntă cum e Dumnezeu !
Cînd să vie ziua cînd să zic eu ție
Înaintea lumii : *dulcea mea soţie !*

FLORICA

Cînd această ţară lanţu-şi va zdrobi,
Nu voi creşte pruncii robi în viaţa-a fi !

STROE

Suflet nobil ! Sînge fără de prihană !
Recunosc în tine nobila ta mamă.
Lanţurile ţării se vor fărâma,
Ori voi perde viaţa, jur pe viaţa ta !
Vom scăpa pe banul ; îi vom da putere
Să ridice ţara din a sa cădere...
Capii părţii noastre merg să-i reunesc !...

FLORICA

Du-te ! Du-te ! Stroe !

STROE

Merg... dar, ce gîndesc ?...

FLORICA

Ce ? vorbeşte, Stroe !

STROE

Tremur să vorbesc !
Eu mă duc la moarte. La orice-ntîmplare,
Îngerul meu dulce, dă-mi...

FLORICA

(surizînd)

O sărutare,
Poate ceri tu mie ? Este cea dintîi,
Dar aici pe frunte...

(Stroe sărută fruntea Florichii.)

Eu aici rămîi.

(Stroe iese.)

SCENA III

FLORICA

(singură)

Au să vie-aicea ca să hotărască
Planul de sculare... Au să izbîndească ?
Vai ! în astă-noapte ei nu-l vor lovi
În ascuns ? Aceasta încă poate fi.

SCENA IV

FLORICA, MIHALCEA

MIHALCEA

Am văzut lumină... tu veghezi îmi pare ?
Ai cuvînt ; durerea este forte mare,
Ca să poți închide ochii, fata mea.
Îți voi da știință îndestul de rea.
Dupe sfatul mare, ordine fu dată,
Ca să prinză, dragă, pe Buzești îndată.

FLORICA

Adevăr ? Dar cerul nu-i vor ajuta !
Voi p-al meu părinte a-l îmbrățișa !
Nu poci eu, Mihalce ?

MIHALCEA

Să mai ai răbdare !

FLORICA

A-l ucide-n umbră nu sunt ei în stare ?

MIHALCEA

Poate... la Craiova i-a trimis călăi
Să-i ridice viața.

FLORICA

Oamenii sunt răi !

SCENA V

Cei dinainte, DAN VISTIERUL

DAN

(*întrînd*)

Ce ? p-aici, armașe ?

MIHALCEA

Iată ce-ntrebare
Eu voiam a-ți face ; dar cu ce-ntîmplare ?

DAN

Am văzut lumina...

MIHALCEA

Eu cînd am venit
Tot răspunsu-acesta l-am îmbrobodit.

DAN

(*către Florica*)

Noaptea s-adîncește, și Florica dulce
încă priveghează nevrînd să se culce ?

FLORICA

Asta mă privește !

DAN

Ce ? te necăjești ?

FLORICA

Fac ce voi în casă-mi... să nu te-ngrijești !

DAN

(către Mihalcea)

Lasă-mă cu dînsa !

MIHALCEA

Nu-ți mai face muncă !

DAN

(tot către dînsul)

Sunt al tău mai mare, îți dau chiar poruncă.

FLORICA

Șezi, te rog, cu mine !

MIHALCEA

Eu voi sta p-aci.

DAN

(către Mihalcea)

Te gîndește bine, căci te voi zdrobi...

MIHALCEA

(rîzînd tare)

Iată marii țării ! Cînd printr-o trădare
Au luat în mînă cîrma, li se pare
Că le-a fost venită de la Dumnezeu !
Că drept au la dînsa, drept a face rău !
Drept să prade țara, să nedreptățească,
Drept ca să ne-nfrunte și să ne-umilească ;
Că-ar fi fost făcute, țară și popor,
Chiar de cer, să fie o moșie-a lor !
Înțeleg ca s-aibă drept să cîrmuiască,

Înțeleg ca s-aibă drept să moștenească,
Cel ce pentru țară a făcut ceva,
Fapte mari, frumoase toată viața sa ;
Dar nu poci pricepe să dau ascultare
Celor ce domină numai prin trădare,
Nepurtînd alt merit decît că sunt furi
Sau să fure lasă !

DAN

Om nebun ! înjuri !...

MIHALCEA

Care n-au alt merit decît că lipsește
Cinste, neatîrnare ! lipsă ce-i cinstește !
Vai ! amar de țara ce va suferi
Pe stăpîni ca tine, fără d-a roși !
Căci ea dovedește, că-i cu totul moartă !
Sau că meritează amărîta-i soartă.
Ați găsit, vistiere, popul bun și blînd
Și vă faceți jocul cum vă trece-n gînd ;
Îl credeți că moare, că se degradează,
Cînd el doarme numai și se cercetează.
Dar luați aminte a nu deștepta
Leul care doarme, căci vă va mînca !

DAN

Ți-ai pierdut, zău, mintea pîn' la nebunie !
Nu știu ce mă ține de nu-ți dau eu ție
Fearele de brațe ? .. Nu știu cum mai ești
Mare-armaș, cînd tronul blestemi și hulești ?

MIHALCEA

Nu hulesc eu tronul, ci p-acea care
Îi degradă scara, prin a lor urcare,
Cum faci tu, o, Dane, o, stăpînul meu !

DAN

(mergînd către ușă și chemînd)

Voi, haiduci, îndată !...

(Către Mihalcea.)

Te voi face eu !

(Haiducii unguri intră.)

(Către haiduci.)

Voi, legați p-acesta ! Iar p-această fată

O duceți d-aice !...

(Haiducii se reped către Mihalcea. Acesta trage sabia, rănește
cîțiva ; ei se retrag.)

MIHALCEA

Înapoi ! căci, iată !

SCENA VI

Cei dinainte, DOMNUL

DOMNUL

Ce se trece-aice ?... Dan !... Armașul iar !

(Haiducii ies.)

MIHALCEA

Vrea să mă gonească într-un chip barbar...

Vrea să ducă fata ca s-o-nchiză...

DOMNUL

Oare ?

DAN

Minte !

DOMNUL

(către Florica)

Spune mie, drăgălașă Floare !

FLORICA

Drept a zis armașul.

DOMNUL

(către Dan)

Dane ! ce-ai făcut ?
Îți vei pierde capul... mergi, om prefăcut !

SCENA VII

DOMNUL, FLORICA, MIHALCEA

DOMNUL

Tînără copilă, domnul cere-iertare
Pentru Dan ! Vezi, este negreșit uitare
De respect din parte-i către-acest cămin !

FLORICA

De nefericire sufletul mi-e plin :
Nu se mai rănește... Dă-mi p-al meu părinte !

DOMNUL

Ai să-l vezi îndată ce vei fi cuminte !

MIHALCEA

(aparte)

Ce-și va perde mintea ! O, tirani, tirani !
N-ați schimbat nimica de veacuri de ani !

DOMNUL

(către Mihalcea)

Poți să pleci !... Aicea nu mai trebuiești.

FLORICA

(către Mihalcea)

Ce auz ? Vei oare să mă părăsești ?

MIHALCEA

(către domn)

Voi pleca în urmă.

DOMNUL

Cazi în nebunie.

MIHALCEA

Să veghez asupra-i eu am datorie.

DOMNUL

Să veghezi asupra-i, împotriva mea ?
Negreșit că mintea ți se face grea...

MIHALCEA

(cu mirare)

Doamne ! ce ceri mie este înfruntare,
Umilință crudă... Cere îndreptare.
Sunt armaș, dar știe numai Dumnezeu,
Sunt armaș al țării, iar nu robul tău.
Sunt l-a ta voință, te ascult, se cade ;
Dar nu și la fapte ce au să degrade !
Fapte rușinoase ce nici n-am gândit...
Mai întâi de toate eu sunt om cinstit.
Dar o știu că cinstea n-are drept să fie
Unde e puterea, ia-mi ce mi-ai dat mie !
Ia ce este-al vostru : armășia mea ;
Cinstea însă, doamne, nu mi-o poți lua.

(Scoate sabia și o aruncă la picioarele domnului.)

Și acum, sunt liber ! O, ce fericire
Să s-abată jugul dup-a ta gândire !
Pare că în lume din nou am venit !

FLORICA

Este fericire să rămâi cinstit.

DOMNUL

(cu ironie)

Îți lipsește numai clopoței pe spate
Și mai mulți din palme furios a-ți bate.

(Devenind serios.)

Vei plăti cu capul nebunia ta !

MIHALCEA

Mîne și-astă-noapte eu aici voi sta.

DOMNUL

Vom vedea îndată !

(Domnul iese.)

SCENA VIII

MIHALCEA, FLORICA

FLORICA

Mulțumesc eu ție !
Suflet mare, nobil în mărinimie !
El s-a dus s-aducă turci din garda sa...
Fugi curînd...

MIHALCEA

Florica, nu te voi lăsa.
Voi muri mai bine ! Îmi aduc aminte,
M-a scăpat de moarte bunul tău părinte
Într-o bătălie... viața-i sunt dator :
Pentru-a sa Florică voi acum să mor.

FLORICA

Îți păstrează viața pentru al meu tată,
O să-ți trebuiască... pleac-acum îndată,
Oh ! te rog, Mihalcea !

(Ii ia mîna.)

Tu de vei scăpa,
Pentru el, Mihalcea, poți să faci ceva..
Du-te ! Nu te teme ! Port cuțit în mîna.
Este încă timpul cînd orice română
N-are trebuință spre a-și răzbuna
Prin bărbați, rușinea care-ar încerca.
Ea păzește cinstea ; singură-o răzbună,
Și această pază este cea mai bună...
Du-te !

MIHALCEA

Fie-ți voia, dacă astfel vrei !

FLORICA

Pleacă ! fii pe pace, am oamenii mei...

(*Mihalcea iese.*)

SCENA IX

FLORICA

(*singură*)

Domnul o să vie... are să-nțilnească
Pe Buzești aice... Viață omenească,
Cît ești de amară ! Pînă la mormînt
Ca s-ajungi, ce lupte aici pe pămînt
Bietul om nu are, toate pentru moarte !...
Să răbdăm dar jugul dureroasei soarte.
Cine știe oare pentru ce-am născut ?
Dumnezeu el știe de ce ne-a făcut,
El dar îngrijească de a lui făptură.
Să primim lovirea fără de murmură !

SCENA X

FLORICA, DOMNUL, *cu turci*

DOMNUL

A fugit ?

FLORICA

D-atuncea.

DOMNUL

(*către turci*)

Voi, acum, plecați !

(*Turcii ies.*)

Iată și ai noștri credincioși soldați !

FLORICA

Turcii ! Tristă soarta unui domn român
Ce nu află sprijin decît în păgîn !
Și mai tristă încă celui ce domnește
Cu streină oaste care-l ocrotește !
Unul ca acela, de români urît,
De streini adesea e desprețuit.
Cînd un domn își perde dragostea de țară,
Își slăbește încă sprijinul d-afară.
Cei streini te apăr, cît ești apărat
De ai tăi ; te lasă cînd ești lepădat.
Mai curînd streinul pe un om jertfește
Decît pe un popul...

DOMNUL

(apropiîndu-se)

Ce te amăgește ?
Altora le lasă astfel a vorbi !
Viața ta e viața crinului d-o zi ;
Strălucește-n lume și ne-mbată dulce
Cu-a ta frumusețe ce pe vînt se duce !

FLORICA

Doamne ! este noapte... vorbele n-au loc !

DOMNUL

Noapte înaintea astor ochi de foc ?

FLORICA

(strigînd fata din casă)

Daca-ți place vorbe, să-ți trimit pe cine...
(Cei dinainte, Maria.)

FLORICA

Șezi aici, Mario, și de vorbă-l ține !
(Ea fuge p-o ușă din stînga.)

DOMNUL, MARIA

DOMNUL

Deci, mă dete-afară !

(Către Maria.)

Știu tu cine sunt ?

MARIA

Tu ești domnitorul din acest pământ.

DOMNUL

Vei să fii avută ?

MARIA

Eu ? oh ! ce plăcere !

DOMNUL

Ține astă pungă, voi a ta tăcere ;
Să m-ascund aicea undeva, primești ?

MARIA

(respingînd punga)

Doamne ! Ține-ți punga. Rău mă bănuiești !
Nu voi face-aceasta... poate ca să-mi strice.
Cînd oi face ruga serii, ce voi zice ?

DOMNUL

Ce ? mai rogi tu cerul ? Pre sufletul meu !
Ce-a făcut din tine bunul Dumnezeu ?
Să te-nchini tu încă la înalta poală ?
Te-a făcut urîță, te-a făcut schidoală ;
Cine-ți vede fața, trebuie a ști,
Simte neplăcere de a te privi,
Asfel că în lume tu ești ca o moartă,
Nimeni n-o să lege soarta cu-a ta soartă.

MARIA

Trist vorbești, tu, doamne ; dar, zău ! ai cuvînt !...
Am născut urîță... și-ntristată sunt !
Însă lumea mîne oare ce-mi va zice ?

DOMNUL

Lumea ? Oh ! dar lumea te-a făcut ferice ?
A-ngrijit de tine de cînd ai născut ?
Ți-a fost sete ? Lumea oare te-a știut ?
Ți-a fost foame ? Lumea te-a-ntrebat pe tine ?
Datu-ți-a mijloace cum să fii tu bine ?
Mîne de vei perde ochii, vei peri,
Nimenia de tine nu va îngriji.
Și mai ai tu grijă de o lume crudă
Ce va zice mîne ? Caută-ți de trudă !
Vezi a ta stăpînă ? Lumea ta pe ea
A-ncărcat de daruri, o, copila mea ;
Laude, cinstire, zestre ce se poate,
Nu sunt pentru tine ; pentru ea sunt toate.

MARIA

Doamne ! mult zici bine ! Tocmai cum simțeam
Și cum a o spune astfel nu puteam.
Intră dupe ușă și să fii ferice !
(*la punga.*)

DOMNUL

Bine ! Tu vei spune că-am plecat d-aice !
(*La o parte.*)

Aur ! crudă cheie ce o potrivești
Pe orice mic suflet ! Numai tu domnești !
Ție se închină tot ce-aici în lume
Viețuiește, are o ființă, nume,
Domnii și-mpărații ! Tu faci a uita
Patrie, virtute, prin puterea ta !
Unde ești, acolo viața înflorește,
Ochiul lumii vine ; acolo zîmbește
Orișicare suflet, laurii-omenești
Se depun acolo unde te găsești !
Sufletele slabe tu le faci să cază
Și pe toți, prin tine, toate să le vază.
Tu ești ce idolă cei ce te hulesc.
Unde nu ești, cei mulți tot disprețuiesc !
Vai de omu-acela care nu te place !

Căci singurătate lângă el se face !
Tu atragi la unii rude, oaspi iubiți,
Lipsa ta-i gonește...

MARIA

Doamne ! vă grăbiți !

(Domnul se ascunde dupe cortina ce învelește o ușă.)

SCENA XI

MARIA, STROE, RADU, PREDĂ BUZEȘTI, CALOMFIRESCU
și alți conjurați

STROE

(către Maria)

Unde e Florica ?

MARIA

Merg a o chema...

STROE

Spune-i că Buzేశtii vin spre a cina
Cu Calomfirescu !

MARIA

(la o parte)

Dar cel dupe ușă ?

CALOMFIRESCU

Ce zbîrcește nasul ast chip de păpușă ?

STROE

Lasă-o, Calomfire, n-o mai ameți !

PREDĂ

Manta, Baba Novac, oare n-ar veni ?

RADU

Eu le-am zis să vie...

DOMNUL

(dupe uşă)

Ce vor ei a face ?

(Şerbii prepară o masă pentru cină pe care pun bucate,
vin etc.)

CALOMFIRESCU

(privind pe şerbi)

Iată nişte mutre ce nu prea îmi place !
Seamănă iscoade !...

PREDA

Şerbii-n Bucureşti
Cei mulţi sunt iscoade... datine greceşti.

RADU

Spun că le plăteşte astă meserie
Dându-le prin case voie de hoţie !

STROE

E sistem şi-aceasta, astfel e cu toţi.
Fiţi de partea noastră, apoi fiţi chiar hoţi !
Dar să ai tu frunte mîndră şi curată.
De nu eşti cu dînşii, fruntea ți-e pătată !
Cela ce nu fură cînd e dregător,
I se dă numire de răzvrătitor.

(Rizînd.)

Strică meseria !

RADU

Ce n-ar da să ştie
Că suntem aice !

PREDA

Poate că-o să vie ?

CALOMFIRESCU

Pe aici să vie ? Mă cam îndoiesc.
Cîți or fi la număr, eu mă-mpotrivesc.

SCENA XII

Cei dinainte, FLORICA

FLORICA

Vă puneți la masă !...

CALOMFIRESCU

Vino lîngă mine,
Dulce verioară !
(*Șed toți la masă.*)

FLORICA

Nu mă simț prea bine !
Nu cinez.

STROE

Florico, să te îngrijești,
Mine, cine știe, ai să pătimești...
Curtea să silește pe Mihai să sfarme.
Mine dar poporul îl chemăm la arme.

DOMNUL

(*de după ușă*)

Hîm ? ce zice oare ?

CALOMFIRESCU

De va cuteza
Să-l ucigă, lucrul alt drum va lua !

STROE

Țara nu mai poate suferi o stare
Care o zdrobește ! Rana este mare !
Turcii sunt în țară, pradă și omor :
Tot închină capul sub cuțitul lor.

Domnul pus-a darea cea neauzită,
Să dea tot țăranul câte-un cap de vită
Turcilor ! Bogații dau pentru săraci,
Căci nu mai sunt vite !... Cete de mîrzaci,
Pradă ce rămîne ! Satele, lăsate,
Cîrduri mari de oameni umblu speriate,
Flămînzind p-o cale ce nu are țel,
Dacă nu, să plece capul sub oțel.
Geniul de moarte astăzi învelește
Patria lui Mircea ! Inima slăbește !
Zece saci de aur domnul e dator.
Cine îi plătește ? Ast sârman popor !
Cel ce are stima țarei sale, pere ;
Nu îl vede bine cei de la putere.
Cel ce pradă țara, e îmbrățișat !
Cel ce vinde țara, este lăudat.
Fata, soața, muma de turci înfruntate
Sunt sub ochii noștri ; case despoiate.
Și moșii răpite de acei mai mari !
Și cu toate astea ei sunt încă tari !
În această țară nu mai este viață ?
Nu mai e o țintă ? Inima îngheață ?
Dacă este viață, pentru ce tăceți ?
Ce-așteptați voi încă ? Oare nu aveți,
Pe a voastră frunte încă îndestulă
Urmă de durere, de rușine, hulă ?
Dacă n-aveți viață, încetați să fiți,
Căci l-al vieței soare nu mai trebuiți.
Cînd un neam nu are datorie-n lume,
Nu mai trebuiește ! peară al său nume !
Dacă, dimpotrivă viață mai aveți,
Alergați la arme și pe turci cădeți !

SCENA XIII

Cei dinainte, MIHALCEA, MANTA, BABA NOVAC

STROE

Baba Novac ! Manta și Mihalcea, iată !

MIHALCEA

Fraților ! o viață am ș-o dau ferice,
Ca să cază jugul turcilor d-aice !
Să murim odată ! Eu nu voi să per
Gîrbovit de friguri, ci d-un nobil fer !

(Ei închină.)

STROE

Frați ! paharu-acesta lui Mihai închin !

TOȚI

Să trăiască banul !

MIHALCEA

Dați-mi mie vin !

Să trăiască Stroe ! Și voi, fii de țară,
Vă uniți cu toți, să scăpăm de feară
Pe această mamă ce-i a tuturilor ;
Și uitați voi ura ce-a fost în popor
Și boieri ; nainte, să scăpăm pe țară
De păgîni ; vrăjmașii țarei sunt afară !
Nu cîrțiți asupra domnului, o, frați,
Domnii pe tot anul sunt de noi schimbați
Și de toți se plînge Țara Românească !
N-a putut nici unul să o mulțumească.
De sunt răi, nu este pricina din ei.
Ei sunt o urmare, o, copiii mei,
Din robia țarei către turci. Vreți bine
Ca să scape țara d-orișice asprime ?
Vă uniți cu toți, spargeți jugul rău,
De la turci ! Acesta este drumul său.
Răul e în țară, dar pricina-i vine
Azi ca totdeauna de la țări streine.
Cînd vom ști a sparge jugul venetic,
Nu ne vom mai plînge, zău ! întru nimic !
Nici de domnii țarei pentru nepăsare,
Nici de capii țarei pentru-a lor trădare.
Sunt cum sunt streinul care îi numesc,
Ori îi scot ; aleagă-i neamul românesc.

Însă neamul singur, slobod, fără dare
De vro socoteală la streini oricare,
Și cu legi făcute numai de români,
Numai de ei singuri și de tot stăpîni,
Și atunci și domnii vor lua schimbare,
Și dreptatea sîntă, chip de dezvoltare.
Cînd să văz eu încă frații mei români
Apărînd cu peptul țara de păgîni ?
Acvile străbune fluturînd p-oștire
Ș-arătîndu-i falnic calea la mărire ?
Astfel ca un mîndru suflet strămoșesc
Cete după cete voi să le privesc
'Naintînd la luptă ! Armăsari în spume
Ca o vijelie năpădînd pe lume,
Spulberînd vrăjmașii spartî și umiliți,
Și-notînd în sînge pînă la copii !

DOMNUL

(după ușă)

Îți voi da eu sînge !

BABA NOVAC

Ce ostași aveți ?

STROE

Două mii de roșii, toți aleși băieți,
Cete de credință de Mihai formate,
Toți din Oltenia... inimi înfocate ;
Acolo e viața Țarei Românești !
Cum și viitorul !...

MIHALCEA

D-acolo tu ești,
Stroe ! Țară mîndră ! țară vitejească !
Acolo trăiește viața românească.
Acolo românul încă e armat.
Dulcea moliciune încă n-a intrat
Unde au locașul cetele române
De viteji. Trecutul acolo rămîne
Încă-n amintire, mîndru răpitor,
Și le-aduce-aminte datoria lor.

Acolo femeia crește cu mărire
Fiii, le însuflă nobilă iubire
Pentru țară, arme, lupte c-un cuvînt ;
Acolo bătrînii încă tineri sunt
Prin a lor simțire. D-acolo odată
Are să se-nalțe steaua așteptată,
Steaua României.

STROE

Fie cum grăiești !
Dar această țară, ce atît iubești,
Este mică : neamul ca să se mărească,
Cată cu Moldova ca să se unească,
Sub un singur sceptru ! În unirea lor
Este România, este viitor !
N-oi să-i dăm iuțimea, ea a sa tărie,
Oamenii săi harnici !...

DOMNUL

(după ușă)

Și un junghi eu ție !

STROE

Al lui Ștefan sceptru fu neatîrnat :
Nimenea, prin arme, nu l-a subjugat.
El dar să ne fie sceptrul de unire !

DOMNUL

(ascuns)

O să-ți dau o țeapă ție, spre mărire !

MIHALCEA

(către Stroe)

Cînd au să ajungă roșiorii tăi ?

STROE

Să așteaptă mîne.

DOMNUL

(ascuns)

Mîne?... O, călăi.

STROE

Mîne ? Cine zice ?

FLORICA

Viersul e strein !

STROE

Cine se ascunde în acest cămin ?

(Stroe și Calomfirescu iau lumînări și caut în cameră ;
găsesc pe domn după perdea.)

CALOMFIRESCU

Însuși domnul țarei !

DOMNUL

Eu sunt... n-aveți frică !

(Către Florica.)

Cer iertare ție, tînără Florică !

FLORICA

Cine-ți arătase locul ce aveai ?

DOMNUL

Aurul deschide poarta chiar la rai,
După cum zic popii.

FLORICA

Vai ! această fată !

DOMNUL

(către oaspeți)

Și acum știu toate... vă iert astă-dată.

(La o parte.)

Pînă dimineată... trebuie să scap.

PREDĂ

Tu ne ierți ? Ești sigur chiar de al tău cap ?...
Unde-ți sunt spahiii ? Cheamă-i să sosească
Să te scape !

DOMNUL

(după ce sună într-un fluier)

Domnu-o să vorbească !

PREDĂ

Iacă nu s-arată, zău că te-am rămas !
Asfel sunt streinii, la necaz te las.

STROE

Ce mai zici tu, doamne ?

DOMNUL

Plin sunt de mirare !

STROE

Tu ești prinsul nostru și prin o trădare...
Am avea dar dreptul viața să-ți luăm ;
Dar cu altă viață vrem să o schimbăm.
Pe Mihai dă-l nouă !

DOMNUL

Pe Mihai ? Mai bine
Voi muri eu însumi.

STROE

Cugetă la tine !
Ai să mori îndată, scrie că Mihai
Este liber ! Scrie. Să cîștigi încai
De nu stima noastră, dar recunoștință
De la noi !

DOMNUL

Aceasta e cu neputință.
Spre a scri iertarea lui Mihai, ar fi,
A mea destronare chiar a dovedi.
Asta nu voi face ! Rîdicați-mi mie
Viața, dar nu tronul, nu a mea domnie !
Înțeleg eu încă a nu mai trăi,
Nu-nțeleg eu însă a nu mai domni
Cît voi fi în viață !

MAI MULȚI

Trebuie să piară !

STROE

Suflet de voință și tărie rară
Și de slăbiciune cum n-am întîlnit !
Însă cum se face, tu ce ai iubit
Cu așa putere tronul și domnie
De nu faci mari fapte, sprijin ca să-ți fie ?
Și faci dimpotrivă totul să slăbești ?
Însă este timpul ca să hotărăști !

DOMNUL

Asta nu se poate ! Nu voi ! Niciodată !

STROE

E păcat că nu e inima-i formată
Spre al țarei bine, în tăria sa !
Humă de mărire acolo era !
Doamne ! fie-ți știre că noi nu-ți vrem ție,
Nu vrem noi a-ți smulge nici a ta domnie,
Nici chiar a ta viață ! Vrem să dovedim
Și întii cu viața-ți, noi o mărturim.
Tu ești liber, du-te ! Și de vei domnia
Să se prelungească, caută tăria
În iubirea țarei și în fapte mari,
Nu în turci !

DOMNUL

(la o parte)

Aceste umilinți amari,
Cu al vostru sînge au ca să se spele !

(Tare.)

Asfel dar sunt liber ?

STROE

Fără de tocmele.
Noi ți-am dat o pildă că putem a fi
Mari, tu poți dintr-însa a te folosi.

FLORICA

Stroe, astă faptă mi-este dragă mie ;
Mîndră e de minte și mărinimie !
Pe al meu părinte poate l-ai scăpat !
Domnul va răspunde, crez, neapărat,
Tot atît de nobil !

DOMNUL

(la o parte)

Prin spînzurătoare !

SCENA XIV

Cei de mai-nainte, DAN VISTIERUL

DAN

Dar aici, desigur, este sărbătoare ?

DOMNUL

(cu ton schimbat)

Ce mai ziceți oare, voi mărinimoși
Iertători ? Perdurăți pașii cei făloși ?
Vorbile pompoase ? Îmi mai dați iertare
Spre a-mi da o pildă, a ști să fiu mare ?

(Către Dan.)

Dane, să închiză pe acești tîlhari !

DAN

(către gardă)

Îi legați ! Îi duceți !

STROE

(trăgînd sabia)

Înapoi, barbari !

(Către conspiratori.)

Să murim cu toții ! Vii să nu ne prinză !

(Toți trag săbiile. Domnul fuge, turcii sunt respinși afară.)

SCENA XV

(Cameră la Florica.)

DOMNUL, FLORICA (leșinată pe un pat)

DOMNUL

A scăpat Buzescu Stroe... treaba-i rea !
Dar această fată acum este-a mea.
Iată-o leșinată în a mea voință.
Casa ocolită de seimeni de rînd.
Iată-această mîndră, inger fulgerînd
Frumuseți sub pași-i ! Zină nemblînzită
Ce părea pe vînturi din ceruri venită,
Iat-o la voința amorului meu !
Fragedă căpriță în gheare de leu !
Mîne dimineată vulturul puteric
Va cădea sub ferul gîdelui nemeric,
Și-a lui albă puică cu bălaie gene
Va lăsa pe sînu-mi albele ei pene
În această noapte ! Și acum, voi juni
Ce mureați d-amoru-i ca niște nebuni,
Și tu, mîndre Stroe, tu mare vistiere,
Ce spre bătrînețe mai visezi plăcere,
Voi ce ca p-o zee ieri o-nconjurați,

Vă rămîne-acuma să vă spînzurați !
Le-am răpit eu prada dulce de la gură.
Oh ! cît de frumoasă este-a ei făptură !
Vă uitați. Ce fermec ! Peliță de crin,
Păru-i rîu de aur ; statul un anin !
Gura-i ca garoafa rîde și miroase !
Fiice ale nopții, curgeți voi frumoase
Și cu dragi mistere coperiți ast loc
Unde dulci dorințe vin, plutesc, se joc !

SCENA XVI

DOMNUL, FLORICA (leșinată), DAN VISTIERUL

DAN

(Intrînd și văzînd pe domn lîngă Florica leșinată, trece în vîrfurile picioarelor și se ascunde dupe cortina de la ușă.)

Pentru ce, o, moarte lași tu viața mie,
Ca să văz cu ochii astfel de urgie !
Ce vrea el să facă ? Oare ar gîndi
Printr-o mișelie, crudă ? .. va muri !
Iele și rusalii, duhuri stricătoare,
Alergați, luați-i ochi, mîni și picioare !

DOMNUL

(răsfățînd părul Florichii)

Nu se mai trezește !... Iată dalba stea
Ce-mi luci odată la vederea mea,
Ce mă-atraser dulce prin a sa zîmbire
Și se stinse iară în a sa lucire !
Iată-o astă-dată, o privesc, o țin ;
Mîna mea răsfată umăru-i de crin,
Este-a mea... Suspine, lacrimi, nici strigare
Nu pot să o scape... sînul ei tresare...
Se deșteaptă ?...

(Afară se aud tunete și lucesc fulgere repetate. Vijelia mare începe.)

DAN

(de dupe cortină)

Capu-mi arde, ameteșc !

(Scoate un cuțit pe care îl ține în mână.)

Mîna ta spurcată, mîna-ți ce urăsc,
Tu nu o vei pune pe a sa făptură,
Sau mă jur pe ceruri, cu o lovitură
Să te duc la iaduri !...

DOMNUL

Vis desfătător

Ce avui în viață ! astăzi rizător
Te-nvîrtești ca norul arii senine,
Te oprești asupra-mi și reverși pe mine
Ploaie-adevărată de dulci fericiri...
Să nu perdem timpul !...

DAN

O, amari loviri !

*(Dan apucă o luminare aprinsă și pune foc casii. Tunetele se
îndesesc. Flacăra inundă scena.)*

Finele actului II

ACTUL III

SCENA I

(Cînd se ridică cortina, doi țircovnici cu plete lungi. O sală la mitropolie.)

INTÎIUL ȚIRCOVNIC

Să-ngrijim de sală.

AL DOILEA ȚIRCOV.

Cine o să 'vie ?

INTÎIUL ȚIRC.

Pașa din cetate. Dar ce-ți pasă ție ?

AL DOILEA ȚIRC.

Ce îmi pasă mie ? Nu știu ce să spui,
De trei zile-ncoace multe eu văzui,
Banul din Craiova este-n închisoare,
Turcii sunt sub arme ; seimenii-n picioare.
Poporul pe poduri cete se adun
Și vorbesc pe față... nu e lucru bun !
Chiar în astă-noapte dupe cum îmi spuse
A lui banu casă arse... focu-l puse
Turcii ! Pe aproape să arză în foc
Domnul și vistierul aflați în ast loc.
Și Florică, fata banului, se zice...
Ce cătase domnul noaptea pe aice
La o biată fată ?...

INT. ȚIRCOV.

Vezi de treaba ta
Și de grija țării nu te turbura !
Dumnezeu, sărace, te-a ursit pe tine
Ca să pleci cerbicii către fiecare...
Tu n-ai viers !...

AL DOILEA ȚIRCOVNIC

Ei măre ! iată și alt stăpîn !
Să n-am, grija țării ? Dar eu sunt român.
Nu sunt grec ca tine... Eu merg la oștire !
Cel sărac nu are și el o simțire ?
Spune, orice-ți place. Dumnezeu mi-a dat
Cuget și simțire cînd m-a înviat.
Asfel o să cuget, o să simt încai...

INTIUL ȚIRCOVNIC

Măre ce schimbare ! Ești d-ai lui Mihai ?

AL DOILEA ȚIRCOVNIC

Iacă om de treabă, nu ca...

INTIUL ȚIRCOVNIC

D-alde tine !
Ai făcut ? Să mergem ! Vezi, vlădica vine !
(Ei ies.)

SCENA II

MITROPOLITUL

(singur)

(Intră pe gînduri și șade pe un jeț. Este îmbrăcat în straie
de reșaz de munte.)

MITROPOLITUL

Ce voiește pașa ?... Al țării păstor,
Eu, să fiu călăul și unealta lor ?

Ca să umilească țara și domnia
Și poporu-acesta ce rabdă robia ?
Și ca să ucigă pe acel bărbat
Căci iubește țara și-i neatârnat.
Cîrja păstorească datorii mari are,
Căci totdeauna are și drept mare.
Așfel cînd păstorul turma va trăda,
Cîrja se-njosește trist în mîna sa,
Ei îmi cer trădare și îmi zice mie
Ca să mă păstreze în mitropolie !
Dar ce-o să mai fie un mitropolit
Care-ar sta acolo pe un tron mînjit ?

SCENA III

MITROPOLITUL, PAȘA turc, suita

(Pașa intră, mitropolitul îl primește șezînd și îl invită să
ia loc lîngă el.)

MITROPOLITUL

Ce îmi face cinste să te văz la mine,
Strălucite pașă ?

PAȘA

Însuși al tău bine.

Vin a-ți da povață...

MITROPOLITUL

Eu poveți nu iau.
Datoria-mi este altora să dau.

PAȘA

Știu ; dar astă-dată trebuința cere,
Însă mai-nainte cer a ta tăcere !
Să sprijini pe domnul ! Bune gînduri sînt,
Este dus de mine.

Iată un cuvînt
 Pentru care țara nu prea crede-n sine.
 Dacă ai dorința de a-i face bine,
 Îți retrage mîna dupe capul său !
 Planul dat de Poartă, Porții face rău.
 Drepturile noastre astăzi sunt călcate ;
 A surpat credința vechilor tractate.
 Ea ne duce-n brațul unui alt vecin,
 Și vrăjmaș adesea fără să voim.
 Turcii șed în țară, au cetăți, armate,
 Au geamii, tot pradă, surpă și abate.
 Vechile tractate astfel n-au voit.
 Să lăsăm tractatul însă nenumit,
 Să vorbim aicea despre trebuință,
 Este oare faptă dupe cuviință,
 Este-nțelepciune, țara s-asupriți ?
 Asuprind românii, chiar voi vă slăbiți
 În această țară unde altădată
 Turcia fusese binecuvîntată.
 Astăzi nu s-aude decît lungi strigări
 Împotriva voastră d-atîtea prădări.
 Unde o să-ajungem ? Dumnezeu o știe.
 Dar eu văz streinii că-aici au să vie.
 Și mi-e frică foarte, căci decît maghiari,
 Sau germani, mai bine voi turci și tătari !
 Știi că totdeauna am fost de credință,
 Să fim cu Turcia, fiind trebuință
 Pentru interesul chiar acestii țări,
 Precum și al vostru. Atîtea călcări
 Au făcut ca țara la streini să cate ;
 Domnii niciodată n-or avea dreptate
 Pe cît timp vor face ce le ziceți voi !
 Și orice vom face astă-dată noi
 Pentru domnul d-astăzi, nu îl folosește.
 Nu pe domnul țării țara îl urăște,
 Ci această cale care a luat
 Toți domnii pe care domnul a urmat.

PAȘA

Lasă să vorbească astfel pe nebuni ;
Iară tu, părinte, cată să îmbuni
Pe acei ce umblă arme să rîdice
Împotriva Porții și pe turci să strice.

MITROPOLITUL

N-am primit eu cîrja țara mea să sap ;
Ci de crude zile, dacă poci, să-o scap.

PAȘA

Vei să-ți dăm noi aur cu îndestulare ?

MITROPOLITUL

N-am nevoie d-aur ; ci de cuget tare,
Și acea tărie tu nu mi-o poți da !
O găsesc în mine, nu în voia ta.
Veți găsi voi însă mai mulți ce se vînd,
Pentru bani, căci răul pe acest pămînt
De cînd geme neamul sub domnii stricate
Află multe inimi la rele plecate.
Binele se pare aici rău văzut.
Cinstea perde locul care l-a avut.

PAȘA

Îți vei perde cîrja... ia vezi, te gîndește !

MITROPOLITUL

Cîrja e dorită cît nu se-njosește.
Știi ce-i datoria unui bun păstor ?
Este îndoită la acest popor.
Sufletul și dreptul el le îngrijește.
Domnul are cîrma ; un păstor domnește.
El veghează toate, cînd un domnitor
Uită datoria, el e veghetor,
Cînd nu îl ascultă, el atunci unește
Capii țării sale...

PAȘA

Iată ce-ți zîmbește !

MITROPOLITUL

Poate.

PAȘA

Asfel, nu-mi spui dacă-l sprijinești ?

MITROPOLITUL

Pe această cale ? Nici să bănuiești !
Ce-i această țară ? Are sau nu are
Înăuntru dreptul de neatîrnare ?
Dacă are dreptul, pentru ce-l călcați ?
Dacă nu îl are, pentru ce-o păstrați ?
Sfărîmați odată viața românească !
Aduceți un pașă ca s-o cîrmuiască !
Nu loviți românii iară prin români,
Suflete stricate, demne de stăpîni !
Puneți-o sub lanțuri ! Nația va ști
Dacă nu mai are viață a trăi.
Neamul ce se pleacă sub a lui robie,
Este demn de moarte și de tiranie.
Pomul ce se uscă, se aruncă-n foc.
Un popor cînd cade, perde al său loc.
Alt popor urmează, om și neam, în lume,
Cată ca să piară cînd n-au pasuri bune.
O, streini, voi care ca apărători
V-arătați, și faceți ca apăsători,
Dați-ne repaos ! ori zdrobiți o țară
Ce spre-a sa rușine n-o lăsați să piară.

PAȘA

Asfel dar, părinte, eu m-am amăgit ?...

MITROPOLITUL

Nu poci da eu sprijin unui tron răcit,
Pe această cale unde umilirea
A ucis în inimi viața și mărirea.
Sunt destui în țară cei ce sprijinesc
Ceea ce nu este bun și românesc.

(Pașa se scoală și pleacă supărat.)

SCENA IV

MITROPOLITUL

(singur)

Unde este turma, fie și păstorul !
Dar pe cerul țării se înalță norul,
Banul e în feară, țara este-n chin,
Neamul meu înclină fruntea la strein.
Nu mai este viață, nici români în țară,
Ci tirani ce țării fac o viață-amară !
Și poporul nostru român, înșelat,
Singur împletește lanțul ce i-au dat ;
El ascultă numai pe cel ce-l robește,
Pe cei ce-i vor bine, el desprețuiește.
Dar aceste rele se vor risipi.
Dumnezeu e mare ! Va veni o zi
Cînd el, Domnul lumii, o să risipească
Norul ce orbește viața românească,
Și-o să-i dea putere de a se lupta,
Cu armele-n mînă jugu-a fărâma.
Dar de o să piară turma mea cea jună,
Eu am datoria a muri-mpreună.

SCENA V

MITROPOLITUL, STROE BUZESCU, RADU BUZESCU,
CALOMFIRESCU

STROE

Pace, o, preasînte ! Iată-ne fugari,
Iacă, ne gonește chiar ca pe tîlhari !
Umblă să ne prinză... am venit la tine.

MITROPOLITUL

Omul vă gonește ? Dar atît mai bine.
Fericiți aceia care sunt goniți
Căci iubesc dreptatea ! ce sunt asupriți
Căci spun adevărul ! ce se dau uitării,
Căci vor fericirea și mărirea țării !

Cei puținți ai lumii și cu șerbii lor
Ce-i plătesc, năpîrce care-i înconjor,
Vor huli virtutea înjosindu-i dorul.
Asfel cum pe cruce pe Mîntuitorul,
Neștiind ce face, șerbii tîritori
Îl loveau cu palma de mai multe ori.
Dar acele hule chiar făceau mărirea
Celui ce primește aici răstignirea
Ca să scape lumea și pe hulitori .
Rătăciți de daruri de l-apăsători.
Dar luați aminte, căci pe cît e mare
Nobilă, frumoasă fapta celor care
Pentru-al țării bine suferă goniți,
Pe atîta încă sunt desprețuiți
Cei ce sub cuvinte de iubirea țării
Ascund gîndul urii, sau al răzbunării,
Sau o vie poftă să se urce sus
Și cînd sunt acolo, uită tot ce-au spus
Și mai rău urmează decît cel ce cade
Și în locul cărui asupritul șade.
Lege, țară, nume sînte negreșit
Ce au între gloate fermec fericit,
Mulți le pun nainte, din cei buni și demni
Și totdeauna mulți mișei nedemni,
Cîți zic, Doamne-ajută ! vrînd a face bine,
Precum și cînd face ucideri și crime !
Însă Domnul vieții respinge pe rău,
Ce răul îl face în numele său.
Am văzut adesea în această lume
Sprijinind trădarea în al țării nume.
Vînzători de țară ! Am văzut nedrepti
Lăudînd dreptatea, spre-a lovi în drepti.
Căci mulțimea este mult mai aplecată
Patimii și uită buna judecată
Și cuvîntul vieții. Patimele sunt
Mai gustate încă ca bunul cuvînt !
Lucru care face pe cei răi în lume
Ca să izbîndească, și vă voi mai spune
Că tot ce domnește pe acest pămînt,
Cît de bun să fie, noi nu-i dăm cuvînt.

STROE

Patima n-aprinde gîndul nostru, sînte,
O cunoşti prea bine ! Sunt mai mari cuvinte.
Domnul nu-i în vorbă. Noi am dovedit ;
L-am avut sub mîină şi l-am mîntuit ;
Vorba e de ţară, este d-a ei viaţă,
Ce o mîină d-oameni venetici, o-ngheaţă ;
Domnul nu ne-aude. Cată dar să stăm
Şi sub jugul barbar, fruntea să-nchinăm ?
Zici că mulţi îngînă viaţa şi mărirea
Țării, pînă-apucă singuri cîrmuirea,
Apoi fac ca ceialţi, poate şi mai rău ?
Ai dreptate însă, jur pre Dumnezeu,
Una ca aceasta noi nu o vom face !
Vom muri, nu-n zile molateci de pace
Şi de desfrînare, ca nişte păgîni,
Vom muri-n războaie cu armele-n mîni !
Noi nu cerem vieţii bunuri ce înşală ;
Un mormînt noi cerem, dar mormînt de fală.
Vei vedea, părinte, de vom izbuti,
Că am vrut domnia pentru a muri
Ca străbunii noştri cu armele-n mîină,
Pentru-această ţară veche şi română.
Domnul ne închide, să nu fim afară
Cînd Mihai, chiar astăzi ar fi dus să peară.
Astă-seară însă oştile-mi sosesc,
Le aştept.

MITROPOLITUL

Nu mă învoiesc,
Căci a lor sosire poate să grăbească
A banului moarte... Domnul s-o dorească
Mai curînd, chiar astăzi... cată să umblăm
Prin blîndeţea sîntă viaţa să-i scăpăm !
Vă lăsaţi pe mine lucrul a tocni !
Însă pîn-atuncea, rămîneţi aci...
Eu mă duc la curte.

STROE

Prin împăciuire ?
O să schimbe lupul lacoma lui fire ?...

MITROPOLITUL

Să scăpăm pe banul e trebuitor
Ca și el să scape p-ast sărman popor.
Zic, sărman, căci nimeni nu se mai gîndește
Pentru el, oricare la un post dorește,
Sau să-și facă stare cum s-ar întîmpla.
Dorul țării moare în inima sa ;
Și obștescul bine pare-o nebunie.
O, sărmană țară ! nu mai vor să știe
Pentru ea în lupte pline de răi spini !
Pentru ea nimica, tot pentru streini !
Aste gînduri triste trebuie să piară.
Toate să se facă numai pentru țară,
Pentru neamul nostru : în acest cuvînt
Popolul, boierii au un legămînt,
Sunt același sînge, cît de reci să fie,
Au aceleași drepturi cum și datorie ;
Tot român el este, are doru-n sîn.
Oh ! afară numai cînd ar fi strein,
Astă poamă acră ce cu cît am coace
În sînul de frate, dulce nu se face.
Țara-i pomul mare, o, copiii mei ;
Iar noi suntem numai frunze d-ale ei ;
Frunzele se scutur, vîntul le răpește ;
Arborul rămîne și reînverzește.

STROE

Nu zic dimpotrivă.

MITROPOLITUL

Oare v-ați gîndit,
Cine să alegeți domn ? Ați nimerit ?
Este mare lucru o bună numire :
De la domni atîrnă-a țării mărire.
Adevăr zic vouă, un neam va avea
Cîrmuirea care va fi demn de ea.
Dar și un domn mare de multe ori face
Mare pe poporul ce-n perzare zace.
Cînd puteți alege, nu gîndiți ușor !
De aici atîrnă orice viitor.

Alegeți pe unul care să-l iubească
Și care să-l teamă Țara Românească
Un om drept, bun, mare și îndurător,
Unul ce să fie domn al tuturilor,
Nu al unei clase sau căpitănie :
Acela aduce cruda tiranie,
Partide și lupte, un om ce-ar jertfi
La sîntirea legii, ori pe cine-ar fi,
Fie a sa rudă, oaspe ce iubește.
Cel ce calcă legea, pe domn îl slăbește.
Ați găsit voi omul ?

TOȚI

Banul este bun.

STROE

El dar să domnească !... toți lui se supun.
Peste apa Oltul, sub a lui bănie
Tot întinerește, totul reînvie.
A-nferat în frunte cu-al rușinii semn
De disprețul lumii tot ce a fost demn.
Acolo dreptatea pentru toți trăiește ;
De aici gonită, acolo domnește.
În oștire ordin, cinste, cunoștinți,
A făcut-o demnă de ai săi părinți.

MIHALCEA

Eu îi jur credință !

TOȚI

Ne unim cu tine !

MITROPOLITUL

El dar fie domnul spre al țării bine !
Cată-ntii să scape ! De nu izbutesc
Lîngă domn pe banul să dezlănțuiesc,
Eu păstorul țării ce-l încarcă anii
Însumi vă voi zice : răsturnați tiranii !

Însă pîn-atuncea cată a-ncerca
Numai prin blîndețe viața-i a scăpa,
Căci întîi de toate domn al țării este ;
Cînd cinstești pe domnul, țara se cinstește.

SCENA VI

Cei dinainte, FLORICA

FLORICA

Viu să vărs în sînu-ți lacrimile mele,
Sînte ! Unde suntem ? În ce zile rele ?
Oameni de la curte casa mi-au călcat.
În aceste lupte, eu am leșinat.
Domnul, o rușine, crimă neiertată !
Vrea să-mi smulg-onoarea, feara blestemată !
Și-am aflat scăpare printr-un mare foc
Ce-a coprins îndată și a ars ast loc.
Nu mai este-aicea nici o sigurare,
De onoare, viață ; viața mi se pare
O nenorocire, dată pentru chin ;
Dată pentru lacrimi, dată să suspin.
Să mă lupt zi, noapte cu mîrșave curse
Ale-acestor inimi de virtute scurse,
Eu, o jună fată, ce n-am trebuit
Ca să știu că lumea e mormînt spoit.
Sînte ! Fie-ți milă de orfana fată
Fără de putere și fără de tată !

STROE

Moarte și urgie !

MITROPOLITUL

(către Stroe)

Stroe, nu lăsa
Inima fierbinte a se revărsa !
Cu înțelepciune răul se-ndreptează,
Dumnezeu ne vede și ne cercetează.

(Către Florica.)